

Türkmenistanyň Merkezi banky

Центральный банк Туркменистана
Central Bank of Turkmenistan

BANK HABARLARY

БАНКОВСКИЙ ВЕСТНИК
BANKING BULLETIN

2026-njy ýylyň 1-nji ýanwar ýagdaýyna

на 1 января 2026 года
as of January 1, 2026

■ HABARLAR / НОВОСТИ / NEWS

BANK IŞGÄRLERINIŇ HÜNÄRINI ÝOKARLANDYRMAK BOÝUNÇA OKUW MASLAHATLARY GEÇIRILDI	3

SYLAGLARY GOWŞURMAK DABARALARY GEÇIRILDI	4

■ SELJERIŞ MAKALALARY АНАЛИТИЧЕСКИЕ СТАТЬИ / ANALYTICAL ARTICLES

POLIMER MANAT: YGTYBARLY WE AMATLY	5

ÝEŇILLIKLI KARZLAR — RAÝATLARYŇ BÄHBIDINE	8

SANLY YKDYSADYÝET: KIBERHOWPSUZLYGY WE MAGLUMAT GORAGLYLYGYNY ÜPJÜN ETMEGIŇ UGURLARY	10

YKDYSADYÝETDE SANLY ULGAMYŇ ORNY	12

BANK HYZMATLARY DÖWREBAPLAŞDYRYLYAR	13

SWIFT ULGAMY WE ONUŇ ÝERINE ÝETIRÝÄN WEZIPELERI	15

ŞALY — DÄNELI EGINLERIŇ NAÝBAŞYSY	17

«ÝAŞYL» BANK HYZMATLARY WE OLARYŇ AÝRATYNLYKLARY	19

BANKLARYŇ GÖTERIM SYÝASATYNYŇ AÝRATYNLYKLARY	22

■ SELJERIŞ MAGLUMATLARY АНАЛИТИЧЕСКИЕ МАТЕРИАЛЫ / ANALYTICAL MATERIALS

TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNYŇ ÖSÜŞ MEÝILLERI ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ ТУРКМЕНИСТАНА DEVELOPMENT TRENDS OF THE BANKING SYSTEM OF TURKMENISTAN	26

TABLISALAR / ТАБЛИЦЫ / TABLES	28

BANK IŞGÄRLERİNİŇ HÜNÄRİNİ ÝOKARLANDYRMAK BOÝUNÇA OKUW MASLAHATLARY GEÇIRILDI

2025-nji ýylyň dekabry aýynda Awaza milli syýahatçylyk zolagynda ýerleşýän «Hazyna» hojalyk jemgyýetinde we Türkmenistanyň Merkezi bankynyň Türkmenistanyň Gahrymany A.Nyýazow adyndaky Ýöriteleşdirilen bank mekdebiniň Gökderede ýerleşýän Hünäri ýokarlandyrmak bölümünde ýurdumyzyň bank ulgamynyň hünärmenleri üçin hünäri ýokarlandyryş okuw maslahatlary geçirildi.

2025-nji ýylyň 1-5-nji dekabry aralygynda «Hazyna» hojalyk jemgyýetinde banklaryň halkara amallar (halkara gatnaşyklar) bölümleriniň hünärmenleri üçin «Banklarda daşary ýurt puluna gözegçilik we halkara amallary» ugry boýunça okuw maslahaty geçirildi. Okuw maslahatynyň dowamynda daşary ýurt pulundaky amallary kadalaşdyryjy hukuk namalar we olaryň kämilleşdirilişi, ýurdumyzyň banklarynda daşary ýurt pulunda alyş-çalyş amallaryny gurnamagyň tertibi, puly kadalaşdyrmagyň esasy usullary we tärleri, halkara töleg ulgamlary we serişdeleriň dolanyşygy, diling amallary işleriniň alnyp barlyşy we resminamalaryň aýlanyşygy, ýurdumyzyň banklarynda eksport – import amallaryny hasaba alyş we gözegçilik işleriniň guralyşy, döwlet edaralarynyň töleg şertlerini seljermegiň tertibi, maliýe bazarlary we guramalary: toparlary we wezipeleri, halkara amallaryň töleg balansynda hasaba alnyşy ýaly ugurlar barada giňişleýin gürrüň berildi.

2025-nji ýylyň 15-19-njy dekabry aralygynda «Hazyna» hojalyk jemgyýetinde banklaryň Karz bölümleriniň hünärmenleri üçin geçirilen «Bank karzlaşdyrmasy» okuw maslahatynda daşary ýurt karzlary we olaryň aýratynlyklary, halkara maliýe guramalaryndan karz çekmekligiň ädimleri we resminamalary, halkara göterimleriň hasaplanylyşy we karzyň gaýtarylmagy, ýurdumyzyň ykdysadyýetini ösdürmekde berilýän ýenillikli karzlaryň tutýan orny, kärhanalaryň we guramalaryň algy-bergilerine seljerme, bazar ykdysadyýetinde karzyň orny we karz gatnaşyklary, karza ukyplylygyň innowasion usullary, Türkmenistanyň Prezidentiniň Karary esasynda ýurdumyzyň raýatlaryna gozgalmaýan emlägi saklamak üçin ýenillikli berilýän bank karzlary, karz töwekgelçilikleriniň görnüşleri, karz bukjasyň dolandyrylyşy, girewlere baha kesmekligiň we ýerlemekligiň tertibi, grant we göni karzlar, döwlet tabşyrygyna degişli oba hojalyk ekinlerini ösdürip ýetişdirmekligiň önümçilik harajatlaryny kazlaşdyrmak we hasaplaşyklary geçirmek, karzlaryň görnüşleri we aýratynlyklary, karzlaryň üpjünçilikleri we olaryň görnüşleri ýaly ugurlarda bank ulgamynyň wekilleri özara pikir alyşdylar.

2025-nji ýylyň 1-5-nji dekabry aralygynda Gökderede ýerleşýän Hünäri ýokarlandyrmak bölümünde banklaryň hukuk gulluklarynyň (bölümleriniň) hünärmenleri üçin «Bank işinde hukuk meseleleri» atly okuw maslahaty geçirildi. Okuw maslahatynda ýurdumyzda hereket edýän banklaryň kadalaşdyryjy hukuk namalary, Türkmenistanyň Raýat kodeksinde bank işleri, ipoteka karzlarynyň hukuk taýdan aýratynlyklary we ipoteka karzlaryny bermegiň düzgünleri, gozgalmaýan emläkleri satyn almak üçin berilýän karzlary resmileşdirmekde banklaryň karz syýasatynyň aýratynlyklary ýaly ugurlarda çykyşlar diňlenildi we gyzyklandyryýan soraglar boýunça bank ulgamynyň wekilleri özara pikir alyşdylar.

2025-nji ýylyň 15-19-njy dekabry aralygynda Gökderede ýerleşýän Hünäri ýokarlandyrmak bölümünde banklaryň Karz bölümleriniň hünärmenleri üçin «Bank karzlaşdyrmasy» atly okuw maslahaty geçirildi. Okuw maslahatynyň dowamynda ýurdumyzyň ykdysadyýetini ösdürmekde berilýän ýenillikli karzlaryň tutýan orny, kärhanalaryň we guramalaryň algy-bergilerine seljerme, bazar ykdysadyýetinde karzyň orny we karz gatnaşyklary, karza ukyplylygyň innowasion usullary, Türkmenistanyň Prezidentiniň Karary esasynda ýurdumyzyň raýatlaryna

gozgalmaýan emlägi saklamak üçin berilýän ýenillikli bank karzlary, karz töwekgelçilikleriniň görnüşleri, karz bukjasyň dolandyrylyşy, girewlere baha kesmekligiň we ýerlemekligiň tertibi, banklaryň müşderileriniň bank hasaplary hakynda maglumatlar we olary almaga hukugy bolan döwlet edaralary, merkezleşdirilen serişdeleriň bermekligiň aýratynlyklary, karz pul serişdeleriniň üpjünçiliginde zamunlyk we kepillik diýlen düşüňjeler, döwlet tabşyrygyna degişli oba hojalyk ekinlerini ösdürip ýetişdirmekligiň önümçilik harajatlaryny kazlaşdyrmak we hasaplaşyklary geçirmek, karzlaryň görnüşleri we aýratynlyklary ýaly ugurlar barada giňişleýin gürrüň berildi.

Meýilnama laýyklykda geçirilen okuw maslahatlaryna bank ulgamynyň 100-den gowrak wekili gatnaşdy.

TMB-niň Ylmy-önümçilik geňeşi

SYLAGLARY GOWŞURMAK DABARALARY GEÇIRILDI

2025-nji ýylyň 20-nji dekabrynda ýurdumyzyň zähmetde tapawutlanan raýatlaryna «Türkmenistanyň Bitaraplygynyň 30 ýyllygyna» atly Türkmenistanyň ýubileý medalyny, şeýle hem «Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplygynyň 30 ýyllygy» atly ýadygärlik altyn we kümüş nyşanlaryny gowşurmak dabaralary geçirildi. Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýylyna, Halkara Bitaraplyk gününe, Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplyk hukuk derejesine eýe bolmagynyň 30 ýyllygyna bagyşlanan çäreler giň gerimli aýdym-sazly dabaralar bilen dowam etdi.

Dabaralaryň dowamynda bellenilişi ýaly, raýatlaryň uly toparynyň «Türkmenistanyň Bitaraplygynyň 30 ýyllygyna» atly Türkmenistanyň ýubileý medalý we ýadygärlik nyşanlary bilen sylaglanymagy döwletimiziň olaryň uzak ýyllaryň dowamynda çeken tutanýerli hem-de netijeli zähmetine ýokary baha berýändiginiň aýdyň güwäsidir.

Ýokary sylaglara mynasyp bolan ildeşlerimiz özleriniň döredijilikli işlemegi ugrunda döredilýän hemmetaraplaýyn mümkinçilikler, döwlet derejesinde berilýän goldaw üçin hormatly Prezidentimize hem-de Gahryman Arkadagymyza tüýs ýürekden hoşallyklaryny beýan edip, geljekde hem Watanymyzyň ýeten belent sepgitlerini wagyz etmäge, oňyn halkara başlangyçlaryny ilerletmäge mynasyp goşant goşjakdyklaryna ynandyrýdylar.

Türkmenistanyň Döwlet habarlar agentligi

POLIMER MANAT: YGTYBARLY WE AMATLY

Dünýä tejribesinde polimer banknotlary geçen asyryň ahyrynda ilkinji gezek töleg serişdesi hökmünde ulanylyp başlandy. Wagtyň geçmegi bilen ýörite aýratynlyklary bolan polimeriň töleg serişdesi hökmünde çydamlylygy, ygtybarlylygy, hökümetiň pul üpjünçiligini dolandyrmakda ep-esli tygşylylygy, özboluşly özüne çekijiligi bilen barha meşhurlyga eýe boldy. Polimer banknotlaryň esasy aýratynlyklary hökmünde şu aşakdakylary görkezmek bolar:

Daşarky täsirlere garşy çydamlylygy. Örän ýylmanak we ýuka plastik material bolan polimer suwa, çyglylyga, ýyrtylmaga, hapalanmaga we köp ulanmaga çydamly hasaplanylýar. Şeýle-de hapalary özüne siňdirmeyänligi sebäpli banknotyň durkuna zeper ýetirmezden aňsatlyk bilen arassalap bolýar.

Uzak möhletlilik. Polimer banknotlary kagyz banknotlar bilen deňeşdirilende has berk bolup, azyndan iki ýarym esse uzak wagt hyzmat edýär.

Goragynyň güýçlendirilendigi. Polimer banknotlarda aňyrsy görünýän penjireler, mikrotekstler we reňkini üýtgedýän ýörite berkitmeler ýaly çylşyrymly howpsuzlyk aýratynlyklary has aňsatlyk bilen ýerleşdirip bolýar, bu bolsa olaryň goraglylygyny ep-esli ýokarlandyrýar. Häzirki döwrüň innowasion tehnologiýalary, banknotyň ýüzünde ýörite penjireler, optiki üýtgeýän şekiller ýaly dürli howpsuzlyk çärelerini durmuşa geçirmäge mümkinçilik berýär.

Çykdaýlaryň netijeliligi. Polimer banknotlaryny öndürmek üçin ilki başda kagyz banknotlara görä 15-20 göterim töweregi köp harajat talap edýänem bolsa, uzak wagta hyzmat edýändigini sebäpli, ahyrky netijede ony emissiýa edýän döwletler üçin has amatly we netijeli hasaplanylýar.

Ekologik taýdan arassalygy. Polimer banknotlar öndürmek üçin az energiýa talap edýändigini we uzak wagtlaýan hyzmat edýändigini sebäpli, onuň umumy önümçilik çykdaýlary az bolýar. Netijede ekologik howpsuzlygyň üpjün edilmegine hem oňyn täsirini ýetirýär.

Ulanlyşynyň aňsatlygy. Görüş ýagdaýy pes bolanlara ýa-da görmeýänlere banknotyň hümmetini bilmek üçin niýetlenen taktik elementler goşup bolýar.

Häzirki wagtda dünýäniň 50-ä golaý ýurtda tutuşlaýyn we bölekde polimer banknotlary dolanyşykda hereket edýär. Awstraliýa galp we plastik galyndylara garşy göreşmekde oňyn netijelerini göz önünde tutup, ýurduň Arkalaşygyň ylmy we senagat gözleg guramasy (CSIRO – Commonwealth Scientific and Industrial Research Organization) we Awstraliýanyň ätiýaçlyk banky (RBA – Research bank of Australia) polimer banknotlaryny öndürmek üçin ilkinji gezek herekete geçýär.

Awstraliýa 1988-nji ýylda polimer banknotlaryny çykaran ilkinji ýurt boldy we şondan bäri Kanada, Wýetnam, Rumyniýa ýaly dünýäniň köp ýurtlarynda ulanylýar. 1996-njy ýylda Awstraliýa kagyz banknotlaryny tutuşlygyna aýyrdy. Täze Zelandiýada 1999-njy ýylda, Kanadada 2011-nji ýylda, Angliýada bolsa 2016-njy ýylda polimer banknotlary ulanylyp başlandy. Russiýa Federasiýasy 2018-nji ýylda geçirilen FIFA dünýä çempionatynda 100 rublyk ýadygärlik polimer banknotyny çykardy.

Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýylynyň 1-nji dekabryndan hemişelik Bitaraplygymyzyň şanly 30 ýyllygy mynasybetli Türkmenistanyň Merkezi banky tarapyndan gymmaty 1, 5 we 10 manat bolan modifisirlenen polimer banknotlarynyň hem-de gymmaty 200 manat bolan täze polimer banknotyň dolanyşyga girizilmegi aýratyn bellärliklidir.

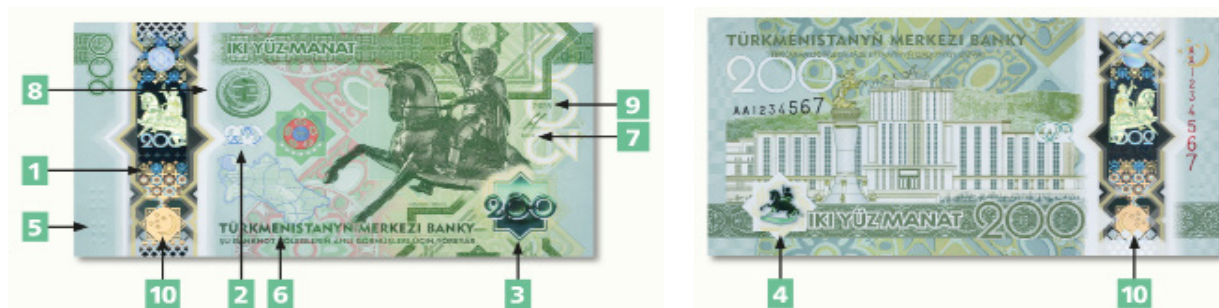
Merkezi Aziýada töleg serişdesi hökmünde ilkinji gezek Türkmenistan döwletimizde dolanyşyga girizilen polimer banknotlary kämilleşdirilen gorag alamatlary, daşky täsirlere has ýokary çydamlylygy, ekologik taýdan amatlylygy ýaly birnäçe aýratynlyklary özünde jemleýär.

SELJERIŞ MAKALALARY

Gymmaty 1, 5 we 10 manat bolan modifisirlenen polimer banknotlaryň ýüz we arka taraplarynyň reňki, şekili öňki durkunda saklanyp, olaryň ählisinde Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýylynyň nyşany şekillendirilen.

Täze dolanyşyga girizilen, gymmaty 200 manat bolan polimer banknotyň ýüz tarapynda «Arkadag» binasynyň, arka tarapynda bolsa Arkadag şäheriniň häkimliginiň edara binasynyň şekilleri ýerleşdirilen.

Polimer banknotlaryň ýurdumyzda ilkinji gezek dolanyşyga girizilendigi sebäpli, olaryň esasy kämilleşdirilen gorag alamatlary we aýratynlyklary barada belläp geçmek ýerlikli bolar. Şu ýerde aşakdaky suratda görkezilen gymmaty 200 manat bolan täze polimer banknotyň mysalynda onuň görüp bolýan we güýçlendirilen gorag alamatlarynyň üstünde durup geçeliň:

1. Täze banknotda dikligine üznüksiz aňyrsy görünýän penjire ýerleşdirilen we onuň gyalary altynsow ýalpyldawuk aýratynlyga eýe bolan boýag bilen haşamlanan. Banknota belli bir ýapgytda seredilende, penjiräniň daş-töweregindäki nagysyň ýalpyldaýandygyny görmek bolýar;

2. Banknoty ýagtylyga garşy tutup seredilende, onuň ýüz we arka tarapyndaky nominal gymmatyny görkezýän sanlar özara utgaşyp, bütin şekili emele getirýär;

3. Nominaly SPARK®Flow gorag alamaty görnüşinde we reňkini üýtgedýän ýörite boýagdan ýasalyp, banknota dürli ýapgytlarda seredilende reňkini ýaşyl reňkden gök reňke üýtgedýär;

4. Banknoty ýagtylyga garşy tutup seredilende SPARK®Flow gorag alamatynyň merkezinde «Arkadag» binasynyň şekilini görüp bolýar;

5. Banknotyň aşaky çep böleginde ýerleşdirilen taktil nokatlar görüş ýagdaýy pes bolan adamlara banknotyň hümmetini bilmek üçin niýetlenen;

6. Yzygiderli gaýtalanýan we yönekeý çyzyk bolup görünýän «Türkmenistanyň Merkezi banky» diýen ýazgylary diňe ulaldygy aýna arkaly okap bolýar;

7. Banknotyň ýüz tarapynda Türkmenistanyň Merkezi bankynyň müdiriýetiniň başlygynyň golunyň faksimilesi ýerleşdirilen;

8. Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýylynyň intaglio usulda ýerleşdirilen nyşanyň elläniňde, şekilň digir-digir we güberçek görnüşdedigi duýulýar;

9. Banknotyň ýüz tarapynda onuň çap edilen senesi, ýagny 2025 san belgisi ýerleşdirilen.

10. Üznüksiz aňyrsy görünýän penjiräniň ýüzünde banknotyň ýüz we arka tarapynda optiki gorag çyzygy ýerleşdirilen. Çyzygyň ýokarky böleginde içinde iki sany sekizburçluk bolan SPOTLIGHT gorag alamaty ýerleşdirilip, banknota seredilýän ýapgytlyk üýtgedilende olaryň garşylykly ugurlarda hereket edýändiklerini görmek bolýar. Çyzygyň merkezi böleginde «Arkadag» binasy we aşaky böleginde ýerleşdirilen sekizburçlugyň içinde bolsa kümüßsöw reňkde ýarymaý we ýyldyzlar şekillendirilen.

Görnüşi ýaly, ýurdumyzda ilkinji gezek dolanyşyga girizilen polimer banknotlarda birnäçe gorag alamatlary ýerleşdirilen.

Banknotlaryň hakykylygyna göz ýetirmek üçin azyndan baş sany gorag alamatynyň

barlanylmagy zerur bolup durýar. Şübhe ýüze çykan ýagdaýynda hakyky banknot bilen deňşdirmek arkaly ýa-da özüňize ýakyn bank şahamçasyna ýüzlenmek arkaly anyklamak maslahat berilýär.

Şeýle-de ýurdumyzyn çäginde dolanyşykda bolan banknotlaryň we şaýy pullaryň resmileşdirilişi we hakykylyk alamatlary baradaky maglumatlary Türkmenistanyň Merkezi bankynyň www.cbt.tm resmi internet sahypasynda hem görmek bolýar.

Polimer banknotlaryn töleg serişdesi hökmünde gymmatyny saklamak, olary aýawly we uzak möhlete ulanmak üçin birnäçe zerurlyklara ünsi çekmek işleýäris. Hususanda:

- polimer banknotlaryň deşilip ýa-da ýyrtylyp bilinýändigini sebäpli stlepler bilen däl-de kanselýar skrepkalaryny ulanmak arkaly birikdirmek;
- ütük, gyzdyryjy ýa-da guradyjy ýaly enjamlaryň ulanylmagynyň banknotlaryň eremegine sebäp bolup biljekdigini sebäpli olaryň aşa gyzgyn ýerde goýmazlyk maslahat berilýär.

Puluň goraglylygyny güýçlendirmek diňe tehniki çäre bolmak bilen çäklenmän, eýsem ykdysady durnuklylygyň, maýa goýum howpsuzlygynyň we halkyň maliýe ulgamyna bolan ynamyň ýokarlanmagynyň möhüm şertidir. Şeýle çäreler umumylykda ýurduň ykdysady ösüşine we halkara abraýyna oňyn täsirini ýetirýär.

Türkmenistanyň çäginde bu täze banknotlar eýeçiliginiň görnüşine we alyp barýan işjeňligine garamazdan, edara-kärhanalaryň ählisi tarapyndan tölegler üçin ýüzündäki gymmaty boýunça hökmany kabul edilmäge degişlidir. Türkmenistanyň Merkezi bankynyň 2009-njy, 2012-nji, 2014-nji, 2017-nji we 2020-nji ýyllaryň nusgasyndaky ähli banknotlary ýurdumyzyň çäginde kanuny töleg serişdesi hökmünde güýjüni saklaýar.

Dünýägözel HAÝYTOWA,
Türkmenistanyň Merkezi bankynyň
Ylmy-önümçilik geňeşiniň baş hünärmeni

ÝEÑILLIKLI KARZLAR — RAÝATLARYŇ BÄHBIDINE

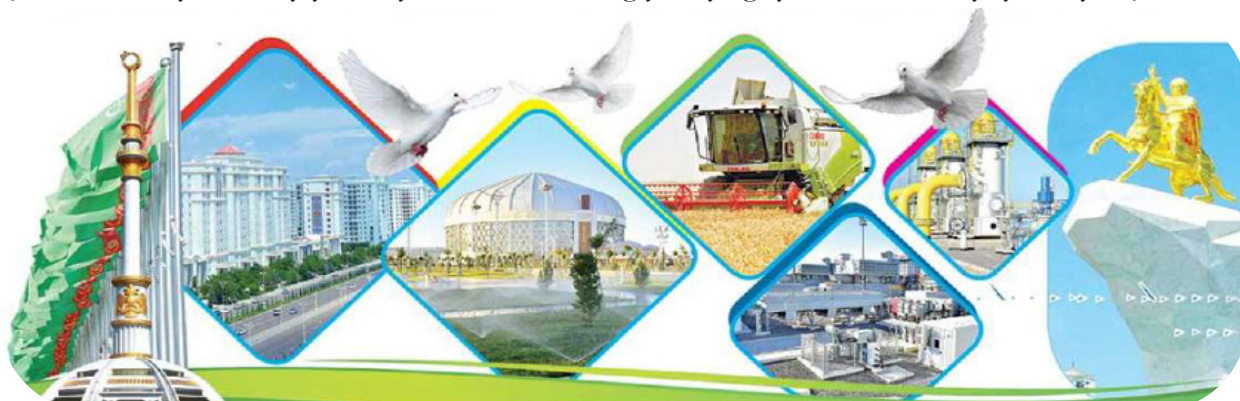
Döwletimiziň ykdysady strategiýasyny üstünlikli durmuşa geçirmek maksady bilen, maksatnamalaýyn we toplumlaýyn çäreler belleniýär. Olaryň hatarynda kiçi we orta telekeçilige degişli taraplaryň önümçilik, innowasiýa hem-de maýa goýum işjeňligini ýokarlandyrmak, täze iş orunlaryny döretmek bilen bagly taslamalary maliýeleşdirmek işleri hem bar. Şunda daşary ýurtlardan getirilýän önümleriň ornuny tutmaga ukyply we eksport ugurly önümçilikleri artdyrmaga, ilatyň ýaşaýyş-durmuş şertlerini has-da ýokarlandyrmaga gönükdirilen ýeňillikli karzlaşdyryş ulgamy boýunça giň gerimli işler amala aşyrylýar.

Karzlaşdyrylýan taslamalar ýurduň ykdysady ösüşine saldamly goşant goşup, ilatyň ýaşaýyş-durmuş derejesiniň ýokarlanmagyna amatly şertleri döredýär. «Kiçi we orta telekeçileri döwlet tarapyndan goldamak hakynda», «Ýurdumyzda oba hojalyk önümlerini öndürijileri maliýe taýdan goldamak hakynda», «Döwlet tarapyndan telekeçiligi maliýe taýdan goldamak hakynda», «Türkmenistanyň raýatlaryna gozgalmaýan emlägi girewine alyp karzlary bermegiň usulyny ösdürmek hakynda», «Türkmenistanyň raýatlarynyň gozgalmaýan emlägi satyn almagy üçin karzlar hakynda», «Türkmenistanda hususy ýaşaýyş jaýlarynyň gurluşygynyň we olary ýerlemegiň meseleleri hakynda», «Türkmenistanda ýaş maşgalalaryň ýaşaýyş-durmuş şertlerini has-da gowulandyrmak hakynda» Türkmenistanyň Prezidentiniň Kararlary ýurdumyzda ýeňillikli karzlaşdyryş ulgamynyň esasy gurallaryny emele getirýär.

«Kiçi we orta telekeçiligi döwlet tarapyndan goldamak hakynda» Türkmenistanyň Prezidentiniň Karary esasynda 2025-nji ýylyň 1-nji dekabryna çenli 2 müňe golaý maýa goýum taslamasy karzlaşdyrylyp, 16,7 müňden gowrak goşmaça iş orny döredildi. Bu, öz gezeginde, raýatlaryň maşgala girdejileriniň durmuş taýdan üpjünçiligini ýokarlandyrmaga, ykdysadyýetiň önümçilik kuwwatyny artdyrmaga, importyň ornuny tutýan harytlary özümizde öndürmäge we eksport edilýän harytlaryň görnüşlerini köpeltmäge ýardam etdi.

«Ýurdumyzda oba hojalyk önümlerini öndürijileri maliýe taýdan goldamak hakynda» Karar hem giň gerimli taslamalary amala aşyrmaga oňyn mümkinçilikleri döredýär. Resminama daýhan birleşiklerine we hojalyklaryna, oba hojalyk paýdarlar jemgyýetlerine, oba hojalyk ylmy-barlag institutlaryna, mülkdarlara, kärendeçilere, oba hojalyk önümlerini öndüriji hususy telekeçilere we döwlete dahylsyz ýuridik şahslara, dahyllylara oba hojalyk tehnikalaryny, gurallaryny we abzallaryny, oba we suw hojalygynda ulanylýan ekskawatorlary, buldozerleri hem-de beýleki tehnikalarydyr enjamlary satyn almak üçin ýyllyk 1 göterim bilen 10 ýyl möhlete çenli ýeňillikli karz serişdelerini bermäge karz edaralaryna ygtyýar berýär.

Maldarçylygy we guşçulygy ösdürmek, oba hojalyk önümlerini öndürmek, gaýtadan işlemek we hyzmatlary ýerine ýetirmek bilen bagly maýa goýum taslamalaryny maliýeleşdirmek,

şeýle hem esasy serişdeleri we emläkleri satyn almak üçin ýyllyk 5 göterim bilen ýeňilleşdirilen karz pullaryny 10 ýyl möhlete karz bermäge ygtyýar berilýär.

Ýeňillikli karz serişdeleriniň amatly şertlerde berilmegi ýurduň ykdysadyýetinde hojalygy dolandyrmagyň öndebaryjy usullarynyň işjeň ornaşdyrylmagyny, netijeliligi ýokarlandyryýan döwrebap tehnologiýalaryň özleşdirilmegini, täze iş ýerleriň döredilmegini, ýokary hilli azyk we azyk däl önümleriniň möçberleriniň ýokarlanmagyny üpjün edýär.

«Türkmenistanda hususy ýaşaýyş jaýlarynyň gurluşygynyň we olary ýerlemegiň meseleleri hakynda» Türkmenistanyň Prezidentiniň Kararynyň durmuşa geçirilmegi obalarda, şäherçelerde, etraplardaky şäherlerde we etrap merkezlerinde ilatyň ýaşaýyş-durmuş şertlerini has-da gowulandyrmaga mümkinçilik döredýär. Resminama laýyklykda, eýeçiliginiň görnüşine garamazdan, ýerli gurluşyk kärhanalary, etraplaryň we şäherleriň häkimlikleri ýurdumyzyň raýatlary bilen üçtaraplaýyn şertnama baglaşyp, ön berlen ýa-da täze berilýän ýer böleklerinde hususy ýaşaýyş jaýlaryny kärhananyň serişdeleriniň we karz edaralaryndan ýyllyk 1 göterim bilen alnan karzlaryň hasabyna gurup berýärler. Karz edaralary gurlup ulanmaga taýýar edilen jaýlary, öýleri satyn almaga gozgalmaýan emläk üçin karzlary ýylda 1 göterim derejesinde hem-de esasy bergini üzmek boýunça 5 ýyla çenli ýeňillikli döwür bilen 30 ýyl möhlete karzlary bermäge ygtyýarlandyrylandyr.

Sebitleri durmuş-ykdysady taýdan ösdürmek, ilatyň ýaşaýyş-durmuş derejesini has-da ýokarlandyrmak maksady bilen, Arkadag şäherinde ministrliklere we pudaklaýyn dolandyryş edaralaryna, Ahal welaýat häkimligine ýerli gurluşyk kärhanalary bilen ýaşaýyş jaýlaryny gurmak barada baglaşylýan şertnamalary maliýeleşdirmek üçin ýyllyk 1 göterim bilen ýeňillikli karzlaryň berilmegi dowam etdirilýär. Gurlan jaýlary, jaýlardaky öýleri girewine goýup, satyn almak üçin karzlary ýyllyk 1 göterim bilen hem-de esasy bergini üzmek boýunça 5 ýyla çenli ýeňillikli döwür bilen öýleriň hakyky emele gelen bahasynyň 90 göterimine çenli möçberde gozgalmaýan emläk üçin karzlary 30 ýyl möhlete bermäge banklara ygtyýar berlendir.

«Türkmenistanda ýaş maşgalalaryň ýaşaýyş-durmuş şertlerini has-da gowulandyrmak hakynda» Türkmenistanyň Prezidentiniň Kararynyň esasynda ýurdumyzyň ygtyýarly banklary resmi taýdan nikalaşyp durmuş guran ýaş maşgalalara, olaryň ýüztutmalaryna laýyklykda, zerur bolan öý goşlaryny we hojalyk harytlaryny satyn almak üçin girew goýmazdan, zamunlyk esasynda ýyllyk 1 göterim bilen 3 ýyl möhlete 20 müň manada çenli möçberde ýeňillikli karzlary berýärler. 2025-nji ýylyň 1-nji dekabryna çenli ýeňillikli karzyň şu görnüşini resmileşdirenleriň sany 185 müňe ýetdi.

Ýeňillikli karzlaşdyryş işleri ýurduň ykdysady kuwwatyny mundan beýläk-de artdyrmaga, ilatyň durmuş taýdan üpjünçiligini has-da ýokarlandyrmaga gönükdirilip, hormatly Prezidentimiziň «Watan diňe halky bilen Watandyr! Döwlet diňe halky bilen döwletdir!» diýen belent ynsanperwer ýörelgesiniň üstünlikli amala aşyrylýandygynyň aýdyň güwäsidir.

Nursoltan BEGLIÝEWA,
Türkmenistanyň Merkezi bankynyň
Karz amallary müdirliginiň Banklary gaýtadan
maliýeleşdiriş bölüminiň başlygy

SANLY YKDYSADYÝET: KIBERHOWPSUZLYGY WE MAGLUMAT GORAGLYLYGYNÝ ÜPJÜN ETMEGIŇ UGURLARY

Milli ykdysadyýetimiziň ähli pudaklaryna sanly tehnologiýalaryň giňden ornaşdyrylmagy «Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy: Türkmenistany 2022 — 2052-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Milli maksatnamasynyň», «Türkmenistanyň Prezidentiniň ýurdumyzy 2022 — 2028-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Maksatnamasynyň» baş ugry hem-de ösen ýurtlaryň derejesine çykmagyň, innowasiýalara daýanýan ykdysady ösüşiň durnukly depginini üpjün etmegiň möhüm şerti bolup durýar.

Tehnologik taýdan ösen döwletleriň tejribesinden görnüşi ýaly, hut sanlylaşdyrmak işi olara batly depginler bilen öňe gitmäge we dünýäniň öňdebaryjy ýurtlarynyň hataryna goşulmaga mümkinçilik berdi. Şunuň bilen baglylykda, ýurdumyzyň ösüşiniň geljegi daşarky şertler bilen, ýagny dünýä hojalyk gatnaşyklaryna mundan beýläk-de goşulýşmak, özara bähbitli söwda-ykdysady, maýa goýum hyzmatdaşlygyny işjeňleşdirmek, ylmy-tehniki ösüşiň barşynda özara gatnaşyklaryň täze ugurlaryny ýüze çykarmak, adamzat üçin umumy meseleleriň ylalaşylan çözgütlerini işläp taýýarlamak bilen gönüden-göni baglanyşyklydyr. Döwlet Baştutanymyz orta möhletli geljekde ykdysadyýetiň ähli pudaklaryna maglumat tehnologiýalarynyň işjeň ornaşdyrylmagyny, barha ýokary depginlere eýe bolýan sanlylaşdyrmak işini degişli tehnologiýalar bilen üpjün edýän howpsuz IT infrastrukturanyň döredilmegini strategik taýdan ileri tutulýan ugurlaryň hatarynda görkezýär.

Dünýäde sanly tehnologiýalaryň ösmegi bilen maglumatlaryň ulanylyşy, saklanylyşy we alyş-çalyşygy has-da giňeldi. Bu ýagdaý täze mümkinçilikler bilen bir hatarda, täze howplary hem dörettdi. Şolaryň arasynda in wajyp meseleleriň biri kiberhowpsuzlyk, ýagny maglumatlaryň goraglylygydyr. Kiberhowpsuzlyk diňe bir döwletler üçin däl, eýsem kärhanalar, hususy ulgamlar we her bir raýat üçin hem möhüm bolup durýar.

Kiberhowpsuzlyk – bu maglumat ulgamlarynyň, torlarynyň we elektron serişdeleriniň ygtyýarsyz girişlerden, maglumat ogurlygyndan, üýtgedilmeginden ýa-da ýok edilmeginden goralmagyny üpjün edýän çäreleriň toplumydyr. Başgaça, kiberhowpsuzlyk ýa-da maglumat tehnologiýasynyň howpsuzlygy – kompýuter ulgamlaryny we torlaryny gizlin maglumatlaryň syzmagyndan, enjamlarynyň, programma üpjünçiliginiň ýa-da elektron maglumatlarynyň zaýalanmagyndan, degişli hyzmatlaryň näsazlyklaryndan we bökdençliklerinden goramak bilen häsiýetlendirilýär. Ol diňe tehniki däl, eýsem kanunçylyk, guramaçylyk we bilim taýdan hem üpjün edilmegi talap edýär.

Kiberhowpsuzlyk häzirki döwrüň in möhüm meseleleriniň biridir. Maglumatlaryň goraglylygy diňe bir döwletiň milli howpsuzlygyna däl, eýsem her bir raýatyň şahsy hukuklaryna, jemgyýetiň durnukly ösüşine hem gönüden täsir edýär. Şonuň üçin kiberhowpsuzlygy üpjün etmek – döwletiň, kärhanalaryň we her bir şahsyýetiň umumy jogapkärçiligidir.

Kiberhowpsuzlygyň esasy ugurlaryna şular degişlidir:

Maglumat howpsuzlygy: Şahsy ýa-da möhüm maglumatlaryň goragda saklanylmagy. Bu maglumatlaryň bikanun elýeterliligine garşy çäreleri öz içine alýar.

Tor howpsuzlygy: Kompýuter torlarynyň we internet ulgamynyň howpsuzlygyny üpjün edýär.

Programma üpjünçiligi howpsuzlygy: Ulanylýan programma üpjünçilikleriniň zyýanly kodlardan we wiruslardan goralmagyny aňladýar.

Enjam howpsuzlygy: Ykjam telefon, planšet, kompýuter ýaly enjamlaryň maglumat ogurlygyna garşy goralmagy.

Ulanyjy howpsuzlygy: Ulanyjylaryň öz şahsy maglumatlaryny we hasaplaryny nädip goramalydygyny öwrenmekleri.

Kiberhowpsuzlyk häzirki wagtda tehnologiýa we beýleki nukdaýnazardan möhüm meseleleriň biridir. Kiberhowpsuzlyk edara-kärhanalaryň, guramalaryň we raýatlaryň şahsy maglumat çeşmelerini kibergişlikde kiberhüjümlerden goramagy maksat edinýär.

Häzirki wagtda kiberhowplaryň ýaýramagy internet we bulut hyzmatlary arkaly, sosial media platformalaryndan, içki torlardan we başgada köp zatlaryň üsti bilen elýeter bolan maglumatlaryň has köpelmegi bilen gönüden-göni baglanyşyklydyr. Sanly enjamlar, innowasion tehnologiýalar we akyllý enjamlar hem kiber howplara sezewar bolup biler. Kiberhüjümler dürli ugurlara hem howp salýar. Çünki alnan maglumatlar bähbitsiz maksatlar üçin ulanylyp bilner. Kiberhowpsuzlyk bilen baglanyşykly meseleleri çözmäge ýardam edýän çemeleşmeleriň biri hem häzirki zaman tehnologiýalarynyň we bu ugurda ulanylýan innowasiýalaryň yzygiderli kämilleşdirilmegi bolup durýar. Şeýle innowasiýalaryň esasy hökmünde emeli intellekti görkezmek bolar. Ol häzirki kiberhowpsuzlyk ulgamlarynyň we maksatnamalarynyň merkezinde ýerleşýär. Kiberhowpsuzlyk goralýan maglumatlara abanýan howpy öňden görmäge, tapmaga we garşy durmaga ýardam edýär. Şeýlelik-de, kiberhowpsuzlyk köp sanly çeşmeleriň arasynda geçirilýän maglumatlaryň ep-esli mukdaryny goramak we gözegçilik etmek bilen berk baglanyşyklydyr.

Bank ulgamynda amala aşyrylýan giň gerimli sanly özgertmeler müşderiler üçin elýeterliligi we hili täze derejä çykardy. «Internet-bank» we «mobil-bank» ulgamlarynyň giňden ýaýramagy, müşderiler üçin uly amatlylyk bolsa-da, bu ýagdaý maliýe guramalary üçin kiberhowpsuzlygy düzgünleşdirmek babatda täze strategiýalary işläp taýýarlamagy şertlendirýär.

Ýurdumyza kiberhowpsuzlygy düzgünleşdirmek we gizlin maglumatlary goramak maksady bilen kabul edilen ýörite kanunçylyk we kadalaşdyryjy hukuk namalary hereket edýär. Bu ulgamdaky in esasy resminama «Kiberhowpsuzlyk hakynda» Türkmenistanyň Kanunydyr, çünki ol ýurduň kibergişligini goramagyň hukuk we guramaçylyk esaslaryny doly kesgitleýär. «Şahsy durmuş baradaky maglumatlar we olary goramak hakynda» Türkmenistanyň Kanuny we Türkmenistanyň Merkezi banky tarapyndan bellenen, bank ulgamynda ulanylýan maglumat ulgamlarynda şahsy maglumatlary işlemekde howpsuzlyk standartlaryny kesgitleýän kadalaşdyryjy hukuknamalar bu ugurda möhüm orun tutýar.

Jumagül ATAÝEWA,
Türkmenistanyň Merkezi bankynyň
Buhgalter hasaby we hasabatlar müdirliginiň
başlygynyň amallar boýunça orunbasary

Güljermal ATAÝEWA,
Türkmen döwlet ykdysadyýet we dolandyryş
institutynyň Menejment fakultetiniň 2-nji ýyl talyby

YKDYSADYÝETDE SANLY ULGAMYŇ ORNY

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe hormatly Prezidentimiziň alyp barýan pul-karz syýasatynyň strategik ugurlary pul dolanyşygynyň durnuklylygyny hem-de durnukly ykdysady ösüşi gazanmakdan, ilatyň maddy hal-ýagdaýyny gowulandyrmakdan, milli ykdysadyýetiň bäsdeşlige ukyplylygyny berkitmekden, bank ulgamynyň halkara maliýe bazarlaryna utgaşykly goşulýşmagy üçin oňaýly makroykdysady şertleri döretmekden ybarat bolup durýar.

Ýurdumyzyň ykdysadyýetini diwersifikasiýa ýoly bilen ösdürmek, milli ykdysadyýetimiziň pudaklaryna sanly ulgamy giňden ornaşdyrmak, işewürlige we maglumat-aragatnaşyk tehnologiýalarynyň soňky gazananlaryna esaslanýan ösen ykdysadyýeti kemala getirmek, bäsdeşlige ukyply sanly ykdysadyýeti ösdürmek boýunça giň gerimli işler alnyp barylýar.

Häzirki wagtda ýurdumyzyň karz edaralary iri maglumat geçiriş ulgamyna eýe bolup durýar. Şoňa görä-de, ýurdumyzda pul dolanyşygynyň netijeliligini ýokarlandyrmak, bank kartlary boýunça milli we halkara töleg ulgamynyň gerimini giňeltmek hem-de halkara tejribesiniň öndebaryjy tilsimatlaryna esaslanýan nagt däl hasaplaşyklary has-da ýaýbaňlandyrmak boýunça giň gerimli işler amala aşyrylýar.

«Türkmenistanyň bank ulgamyny ösdürmegiň 2011 – 2030-njy ýyllar üçin Döwlet maksatnamasynyň» çäklerinde dünýä tejribesiniň gazananlaryny nazara almak bilen, sanly ulgamda ýerine ýetirilýän bank amallarynyň görnüşleri artdyrylýar, hili has-da ýokarlandyrylýar. Ýurdumyzda sanly ulgamda «Internet-bank», «Mobil-bank», «Elektron söwda», «Halkbank terminal», «Galtaşyksyz töleg», «VISA Virtual», «Menzilara bank», «Sanly kart», «Sanly töleg», «Sanly karz» ýaly hyzmatlar arkaly nagt däl hasaplaşyklary geçirmek üçin giň mümkinçilik döredilen.

Bu onlaýn hyzmatlaryň kömegi bilen karzlary resmileşdirmek, internet ulgamy arkaly bank hasaplaryny görmek, elektron göçürmelerini almak we elektron töleg tabşyryklaryny taýýarlamak, onlaýn görnüşinde täze bank kartlaryny açmak, bir kartdan beýleki bir karta pul serişdelerini geçirmek ýaly amallary ýerine ýetirip bolyar.

Hormatly Prezidentimiziň parasatly baştutanlygynda nagt däl hasaplaşyklaryň gerimini giňeltmek maksady bilen sanly ulgamda «Internet-bank», «Mobil-bank», «Elektron söwda» ýaly onlaýn bank hyzmatlaryny ornaşdyrmak we kämilleşdirmek işlerine yzygiderli maýa goýum serişdeleri goýulýar.

«Internet-bank» we «Mobil-bank» hyzmatlary müşderiniň bank amallaryna we hyzmatlaryna bolan isleglerini kanagatlandyrmaga, pul geçirimlerini ýeňilleşdirmäge, netijede ilatyň gymmatly wagtyny we serişdelerini tygşytlamaga mümkinçilik berýär.

Sanly intellektual tehnologiýalaryň özleşdirilmegi bilen, ýurdumyzyň sanly ykdysadyýetiniň ählumumy sanly ykdysady ulgamyna sazlaşykly goşulýşmagyny gazanmak, halkara önümçilik halkasyna goşulan işewürligiň täze görnüşlerini ösdürmek, durnukly ösüşi üpjün etmekde ýurdumyzyň jemi içerki önüminiň düzüminde maglumat-aragatnaşyk tehnologiýalary ulgamynyň ösüşini üpjün etmek, döwlet dolandyrylyşynyň netijeliligini ýokarlandyrmak, täze döwrebap iş orunlaryny döretmekhem-de halkymyzyň ýaşaýyş-durmuş şertlerini has-da gowulandyrmak bilen bagly wezipeler bellenýär.

Bank hyzmatlaryny hödürlemek üçin zerur bolan tehniki üpjünçiligi we onuň goraglylygy boýunça aýdylanda bolsa, bankara tor enjamlaryny kämilleşdirmek onuň üsti bilen hödürlenýän hyzmatlarynyň sanyny we görnüşlerini köpeltmek, bank ulgamynda sanly maglumat teh-

SELJERIŞ MAKALALARY

nologiýalaryny işjeň ulanmak, elektron resminama dolanyşyk ulgamyny kämilleşdirmek, maglumat howpsuzlygyny üpjün etmek, kiberhowplara garşy durmak we beýleki ugurlar boýunça zerur bolan programma üpjünçiliklerini satyn almak we ulgama giňden ornaşdyrmak, bankyň zerurlyklary üçin täze serwer enjamlary we disk massiwleri gurnamak, bankara tor enjamlaryny satyn almak ýaly işler bilen bilelikde bu ugurda hünärmenleri okuw-tejribeligini kämilleşdirmek boýunça üznüksiz işler alnyp barylýar.

Umuman, bank hyzmatlaryny döwrebaplaşdyrmak boýunça alnyp barylýan işler bu ulgamyň edaralaryna ynamyň artmagyna we olaryň özüne çekijiliginiň ýokarlanmagyna, fiziki hem ýuridik şahslaryň goýumlaryny çekmegiň, olary bermegiň tertibini ýeňilleşdirmäge, bank ulgamyny mundan beýläk-de ösdürmäge we onuň halkara maliýe bazarlaryna goşulýşmagyny üpjün etmäge ýardam berýär. Hormatly Prezidentimiziň baştutanlygynda ýurdumyzyň ykdysadyýetini innowasion taýdan ösdürmek babatda alnyp barylýan giň gerimli işler durnukly ykdysady ösüş gazanmak, ilatyň abadançylygyny ýokarlandyrmak üçin amatly makroykdysady şertleri döredýär, halkymyzyň ýaşayş-durmuş derejesini has-da ýokarlandyrmaga mümkinçilik berýär.

Annamuhammet GARRYÝEW,
Türkmenistanyň Döwlet ösüş bankynyň
Maglumat we sanly tehnologiýalar
bölüminiň baş hünärmeni

BANK HYZMATLARY DÖWREBAPLAŞDYRYLÝAR

Hormatly Prezidentimiziň alyp barýan durmuş-ykdysady syýasatynyň esasy ugurlaryny özünde jemleýän «Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy: Türkmenistany 2022 – 2052-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Milli maksatnamasy», «Türkmenistanyň Prezidentiniň ýurdumyzy 2022 – 2028-nji ýyllarda durmuş ykdysady taýdan ösdürmegiň Maksatnamasy», pudaklaýyn we sebitleýin maksatnamalar, meýilnamalar we konsepsiýalar üstünlikli durmuşa geçirilýär.

Milli ykdysadyýetimizi dünýäniň öndebaryjy döwletleriniň derejesine ýetirmek, ykdysadyýetimiziň ähli pudaklaryna dünýäniň öndebaryjy innowasion tehnologiýalaryny, usullaryny ornaşdyrmak hormatly Prezidentimiziň ykdysady syýasatynyň esasy ugry bolup durýar. Belent sepgitlere tarap bedew bady bilen öňe barýan ýurdumyzda ykdysady ösüş babatynda öňde goýlan sepgitlere üstünlikli ýetilmeginde döwlet maksatnamalarynyň durmuşa geçirilmeginiň ähmiýeti uludyr. Garaşsyzlyk ýyllarynda Türkmenistanyň Merkezi banky özbaşdak pul-karz syýasatyny işläp taýýarlady we üstünlikli durmuşa ornaşdyrýar. Merkezi bankyň pul-karz syýasatynyň düýp manysy milli manadymyzyň goraglylygyny, durnuklylygyny, satyn alyp bilijilik ukybynyň hümmetiniň ýokarlanmagyndan ybaratdyr. Şol

bir wagtyň özünde karz syýasatyny döwrebaplaşdyrmaga, karz gatnaşyklarynyň gerimini giňeltmäge, karzyň elýeterliligini üpjün etmäge, karzyň netijeliligini ýokarlandyrmaga gönükdirilendir. Bu meseleleri üstünlikli çözmekde aýratyn orun ýurdumyzyň bank ulgamyna we bank amallarynyň hyzmatlarynyň sanlylaşdyrmagyna baglydyr. Şondan ugur alyp we Türkmenistanyň Merkezi bankynyň tabşyryklaryna esaslanyp ýurdumyzyň bank ulgamy sanly ulgama doly geçmeklige aýratyn ähmiýet berýär. Bu ýöne ýerden däl, sebäbi sanly ulgama geçmeklik öňi bilen banklaryň pul-karz syýasatyna yzygiderli gözegçiligi ýola goýmaga, kemçilikleri gysga wagtda az harajat bilen aradan aýyrmaga, dünýäniň ösen döwletleriniň şeýle hem halkara maliýe-karz institutlarynyň baý tejribesini giňden öwrenmäge zerur bolan ähli amatly şertleri döreder.

Ýurdumyzyň karz edaralary tarapyndan banklaryň kanunçylyk binýadyny kämilleşdirmek, bankara we halkara hasaplaşyk-töleg ulgamyny döwrebaplaşdyrmak, milli ykdysadyýetimiziň pudaklaryna gönükdirilýän karzlary ösdürmek boýunça maksada okgunly işler alnyp barylýar. Banklaryň raýatlarymyza hödürleýän karzlaryň, şol sanda sarp ediş maksatly karzlaryň, kiçi göwrümlü karzlaryň amatlyklaryndan peýdalanýan müşderileriň sany gün saýyn artýar. Türkmenistanyň «Türkmenistan» döwlet täjirçilik banky sarp ediş maksady üçin üpjünçiligine zamunlyk resmileşdirilen ýagdaýynda ýyllyk 12 göterim bilen 3 ýyl möhletli 40 000,00 (kyrk müň) manada çenli karzlar berilýär.

Hormatly Prezidentimiziň Kararyna laýyklykda ýaş maşgalalaryň ýaşayyş-durmuş şertlerini has-da gowulandyrmak maksady bilen durmuş guran ýaş maşgalalara zerur bolan öý goşlaryny we hojalyk harytlaryny satyn almak üçin 3 ýyl möhletli ýyllyk 1 göterim bilen nagt gömüşinde berilýän karzyň möçberi 20 000 (ýigrimi müň) manada çenli karzlary berilmegi dowam edilýär. Bu karz diňe durmuş guran ýaş maşgalalara niýetlenip, hojalyk harytlaryny satyn almak üçin karzlar girew goýmazdan üçünji tarapyň zamun bolmagynda berilýär.

Şunuň bilen baglylykda Türkmenistanyň «Türkmenistan» döwlet täjirçilik banky tarapyndan ýyllyk 1 göterim bilen, 5 ýyla çenli ýeňillikli döwri öz içine alýan 30 ýyl möhlete gozgalmaýan emläkleri satyn almak üçin karzlaryň berilmegi hem dowam edilýär. Munuň özi bolsa, Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň halkymyzyň hal-ýagdaýyny gowulandyrmak, olaryň ýaşayyş jaý bilen üpjünçiligini talabalaýyk ýola goýmak baradaky tabşyryklarynyň göwnejaý berjaý edilmegine we ýurdumyzyň her bir maşgalasynyň döwrebap öýlerde ýaşamagyna oňyn şertleri döredýär.

Türkmenistanyň «Türkmenistan» döwlet täjirçilik bankynyň halkymyza hödürleýän hyzmatlary barha kämilleşdirilýär. Şu maksat bilen bank tarapyndan hem goýumlaryň «Talap edilýänçä», «Möhletli», «Bagtyýar nesil», «Goýum bank karty» ýaly görnüşleri müşderilere hödürlenilýär. Bulardan başga-da bank tarapyndan müşderilere sanly ulganda hödürlenilýän «Internet-bank», «Mobil-bank», «Elektron söwda» hyzmaty bellärliklidir.

Geçirilýän bu işleriň ählisi banklaryň müşderiler bilen aragatnaşyk usullarynyň döwrebaplaşmagyna, sarp edilýän wagty we harajatlary tygşytlamaga, amallary öz wagtynda geçirmäge, ýurtda durnukly ykdysady ösüşi üpjün etmäge, netije-de ýurdumyzyň raýatlarynyň hal-ýagdaýyny has-da gowulandyrmaga gönükdirilendir.

Meretjuma DURDYMYRADOW,
Türkmenistanyň «Türkmenistan» döwlet täjirçilik bankynyň
«Pendi» şahamçasynyň dolandyryjysynyň orunbasary,
karzlaşdyryş we hasabat bölüminiň başlygy

SWIFT ULGAMY WE ONUŇ ÝERINE ÝETIRÝÄN WEZIPELERI

SWIFT («Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication») – bu maliýe häsiýetli maglumatlary geçirmek boýunça aragatnaşyk ulgamy bolup iňlis dilinden türkmen diline terjime edilende «Bankara maliýe aragatnaşyklarynyň bütindünýä jemgyýeti» diýmekligi aňladýar.

1973-nji ýylda düýbi tutulan bu ulgam, dünýäniň ähli künjegindäki münlerçe maliýe edaralaryny birleşdirýär. Häzirki wagtda SWIFT ulgamy maliýe aragatnaşyklarynyň çygyrynda öňdebaryjy halkara gurama hasaplanylýar. SWIFT maliýe guramalarynyň (banklaryň) arasynda maglumatlary geçirmegiň iri dünýä tory hökmünde özüniň örän seýrek duş gelýän ulgamy boýunça maliýe maglumatlarynyň (şol sanda pul geçirimleriniň) çalt, howpsuz we ygtybarly geçirilmegini üpjün edýär. Ulgam özüniň gatnaşyjylaryny torda işlemekleri üçin ýörite programma üpjünçiligi bilen üpjün edýär. Ilkibaşda diňe banklar SWIFT ulgamynyň agzasy bolup bilýärdiler. Bileleşik häzirki wagtda köpsanly iri banklary we maliýe guramalaryny özüne birleşdirýär. SWIFT ulgamy arkaly her günde pul geçirimleri, bankara tölegleri ýaly millionlarça amallar amala aşyrylýar. SWIFT ulgamynyň iş dili hökmünde iňlis dili kabul edilen. Halkara derejesinde bank prosesiniň awtomatlaşdyrylmagy adam zähmetini azaltmaga we amaly harajatlary peseltmek bilen kagyzsyz töleg amallaryny amala aşyrmaga, maliýe aragatnaşyk ulgamlaryň kömegi bilen banklaryň arasyndaky maglumatlary alyşmagy tizleşdirmäge, şeýle hem bank töwekgelçilikleriniň adaty görnüşleriniň pes derejä getirmäge mümkinçilik berýär.

SWIFT ulgamynyň tölegli hyzmatlar bazaryny şertli üç segmente bölmek bolar:

1. *Bank – bank*. SWIFT ulgamy, hususan-da banklara, olaryň korrespondentlerine, kontra-gentlerine we şahamçalaryna aragatnaşyk hyzmatlaryny ýerine ýetirmek üçin döredilen. Şu maksatlar üçin müşderileriň we bankara töleg tabşyryklarynyň, şeýle hem hasaplar boýunça göçürmeleriniň we awizolaryň formatlarynyň bitewi toplumy hödürlenilýär.

2. *Bank – müşderi*. Banklaryň we olaryň korporatiw müşderileriniň arasynda ulanylýan töleg tabşyryklarynyň, hasaplaryň göçürmeleriniň we dürli awizolaryň elektron resminama dolanyşygy göz önünde tutulýar. Birnäçe banklaryň üsti bilen hasaplaşyklary geçirýän iri kompaniýalar üçin, hakykatdan-da bir toruň hyzmatlaryny ulanmak maksadalaýykdyr.

3. *Bank – kliring edaralary*. SWIFT ulgamy ol ýa-da beýleki kliring ulgamynyň düzümläýin gurluşyna girýän, şol ulgama girýän agza banklary öz içine almak bilen, dürli maliýe guramalaryna hyzmatlary hödürleýär. SWIFT ulgamynyň işiniň bu ugry beýlekilere görä, täze bolup durýar, ýöne bank tölegleriniň ählisi üçin örän wajypdyr. Şunuň ýaly hyzmatlardan Ýewropanyň iri kliring ulgamlary TARGET2, EURO 1 we STEP 1 peýdalanýarlar.

Ýurdumyzyň beýleki karz edaralary bilen bir hatarda Türkmenistanyň «Senagat» paýdarlar täjirçilik banky hem öz müşderilerine halkara derejesinde pul geçirimlerini amala aşyrmak üçin SWIFT ulgamyny işjeň ulanýar. Ulgamyň üsti bilen ýerine ýetirilýän amallary şu aşakdaky tertipde görkezmek bolýar:

- *Eksport we import amallary*. Türkmen telekeçileriniň halkara söwdasyny üpjün etmek.

- *Bilim we saglygy gorajys*. Daşary ýurtda okaýan fiziki şahslaryň (talyplaryň) okuw töleglerini geçirmek we ýurdumyzyň çäginde daşarda saglygyny barlatmak üçin raýatlarymyza hassahanelalaryň töleglerini geçirmek.

- *Ygtybarly korrespondent tory*. Dünýäniň iri banklary bilen hyzmatdaşlygy saklamak.

Türkmenistanyň «Senagat» paýdarlar täjirçilik banky bu ugurda ýurdumyzyň bank ulgamynda iň tejribeli we ygtybarly banklaryň biri hasaplanylýar. Ol ýurdumyzyň hususy pudagyny goldamak, telekeçiligi ösdürmek we ilata döwrebap bank hyzmatlaryny hödürlemek maksady bilen döredildi. Bank öz işinde iň täze tehnologiýalary we halkara tejribesini ulanýar.

Men hem bank ulgamynyň işgäri hökmünde, öz işimi diňe bir gündelik wezipede däl-de, eýsem eziz Watanymyzyň ösüşine goşulýan uly goşant hökmünde garaýaryn. Biziň maksadymyz sanlaryň aňyrsynda ýurdumyzyň ykdysady kuwwatyny artdyrmakdyr:

-Ykdysady ösüşi üpjün etmäge ýardam bermek: her bir geçirim we amal arkaly ýurdumyzyň eksport mümkinçiliginiň giňelmegine ýardam bermek;

-Sanly ykdysadyýet: raýatlarymyza dünýä standartlaryna laýyk gelýän sanly bank hyzmatlaryny hödürlemek we olaryň işlerini ýenilleşdirmek;

-Halkara abraý: daşary ýurtly hyzmatdaşlar bilen işleşenimizde, ýurdumyzyň maliýe-bank ulgamynyň ygtybarlydygyny we durnuklydygyny görkezmek.

Hormatly Prezidentimiziň alyp barýan ykdysady syýasaty esasanda, biz bank ulgamynyň işgärleri bolup, geljekde hem öndebaryjy tehnologiýalary ornaşdyrmagy we ýurdumyzyň gülläp ösmegine ak ýürekden hyzmat etmäge dowam ederis. Biziň üçin iň uly sylag bitirýän işimiziň halkymyza we döwletimize peýda getirýändigini görmekdir.

Bize şeýle ajaýyp mümkinçilikleri döredip berýän Gahryman Arkadagymyzyň hem-de Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň elmydama janlary sag, ömürleri uzak bolsun, il-ýurt bähbitli, umumadamzat ähmiýetli beýik başlangyçlary mundan beýläk-de üstünliklere beslensin!

Hatyja ANNAMUHAMMEDOWA,
Türkmenistanyň «Senagat» paýdarlar täjirçilik bankynyň
«Dostluk» şahamçasynyň Hasaplaşyk amallary we
buhgalter hasabaty bölüminiň hünärmeni

ŞALY - DÄNELI EKINLERIŇ NAÝBAŞYSY

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe oba hojalygynda gazanylýan her bir üstünlik ilatymyzyň abadan durmuşynyň binýadydyr. Ýurdumyzyň toprak-howa aýratynlyklaryny nazara almak bilen, oba hojalyk ekinleriniň görnüşlerini artdyrmak we olardan bol hasyl almak ugrunda irginsiz tagallalar edilýär. Garaşsyz döwletimiziň her bir raýatyna, şol sanda türkmen daýhanyna işlemäge, döretmäge, toprakdan bol hasyl öndürüp, halal zähmeti bilen eşretli durmuşda ýaşamagy üçin ähli şertler döredilýär. Şonuň üçin ýurdumyzda oba hojalygynda durmuşa geçirilýän oba maksatnamalaryna uly ähmiýet berilýär. Şonuň netijesinde ýylyň-ýylyna pagtadan, bugdaýdan, şalydan we beýleki oba hojalyk ekinlerinden bol hasyl alynýar.

Türkmen topragy münýýlyklaryň dowamynda zähmetiň hem ýeriň berekediniň sazlaşykly utgaşdyrylyp, bol hasyl alnyp gelinýän mekanydyr. Bu berekediň in nusgawy görnüşleriniň biri bolsa şalydyr. Oba hojalygy hem-de azyk bolçulygy üçin möhüm bolan şaly önümçiligi hem ýurdumyzda giňden ösdürilip ýetişdirilýär. Bu däneli ekinden ýylyň-ýylyna bol hasyl alynmagy diňe bir oba hojalygynyň özboluşly ugrunyň ösüşini däl-de, eýsem halkymyzyň ýaşaaýş-durmuşynyň möhüm iýmit çeşmesi bilen üpjün edilmeginde hem giň mümkinçilikleri döredýär. Şalyçylyk — bu daýhanynyň halal zähmetiniň, güýç-kuwwatynyň, ata-babalarymyzdan miras galan baý tejribesiniň aýdyň mysalydyr.

Bereketli şalynyň döwlet satyn alyş nyrhynyň ýokarlanmagy daýhanlary täze zähmet üstünliklere ruhlandyrýar. Şu giň gerimli şertlerden hyjuwlanyp zähmet çekýän daýhanlar ak bazarlarymyzy ak tüwi bilen zýygiderli üpjün edýärler. Netijede, daýhanlarymyz gurplanýar. «Daýhan baýasa ýurt baýaýar» diýlip, ýöne ýerden aýdylmandyr. Munuň özi bereket bolçulygyny alamatlandyrýan pähimli jümle bolup, il-ýurt bähbitli işleriň rowaçlanýandygynyň nyşanydyr.

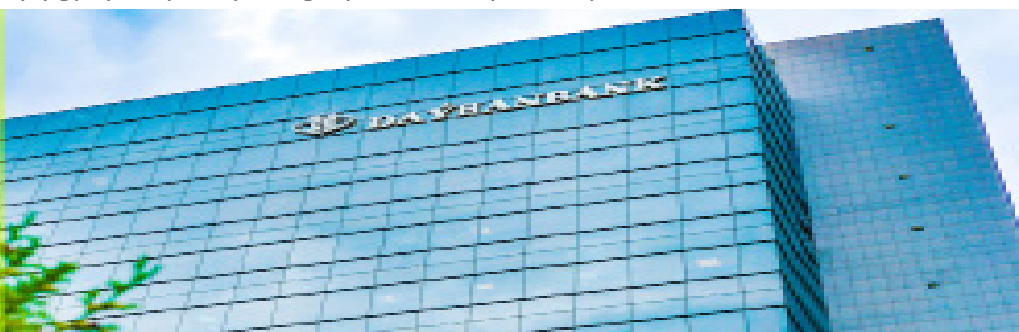
Şaly — däneli ekinleriň naýbaşylarynyň biridir. Ýurdumyzyň şaly ýetişdirilýän meýdanlary, esasan, Daşoguz we Lebap welaýatlarynyň çäginde ýerleşýär. Bu ýerleriň tebigy howa şertleri, suwaryş ulgamlary, toprak gurluşy şaly ösdürmäge örän oňaly bolup durýar. Şaly ösdürüp ýetşdirmekligi ýeňil bolmadyk, bol suwy, howany, ýylylygy, wagtynda köp idegleri talap edýän däneli ekinleriň biri hasaplanýar. Şu sebäpden hem bu işe «Suw bilen synag edilen hünär» diýilýär. Şeýle hem ýazdan güýze çenli dowam edýän bu zähmet möwsümi her bir daýhan ojağynyň rysgalyna bereket paýyny goşýar.

Hormatly Prezidentimiziň möwsümleýin oba hojalyk işleriniň ýokary hilli, guramaçylykly, agrotehniki talaplara laýyklykda alnyp barylmagyny üpjün etmek barada önünde goýan wezipelerini ýerine ýetirmek ugrunda Daşoguz we Lebap welaýatynyň edermen şalyçylary şaly ekişini bellenen möhletde üstünlikli tamamlamak üçin yhlasly zähmet çekýärler. Şalyçylyga ýöriteleşen bu sebitlerde «Münbaş», «Nukus–2», «Bereket», «Elenga», «Awangard», «Nukus» ýaly şaly görnüşleri ösdürilip ýetişdirilýär.

Häzirki wagtda ylmyň we öndebaryjy tejribäniň ýyl saýyn özgermegi netijesinde tohumçylyk işinde hem uly üstünliklere ýetilýär. Hut şu nukdaýnazardan hem, ýurdumyzyň şalyçy daýhanlary özara tejribe alşyp, bu ugurdaky täzeçilliklerden zýygiderli habarly bolýarlar. Bu ugurdaky netijeli işler şalynyň düzümini, hasyllylygyny baýlaşdyrmaga ýardam edýär. Şaly düzümindäki

«DAÝHANBANK» DÖWLET
TAJIRÇILIK BANKY

SELJERIŞ MAKALALARY

krahmalyň mukdarynyň we ýokumynyň ýokarylygy bilen tapawutlanýar. Bu ekinin dânesindäki krahmal örän ýokumly bolup, bedende aňsat özleşýär. Şalynyň duza çydamlylygynyň ýokary bolmagy ony şor ýerlerde ýetişdirmäge-de mümkinçilik berýär. Onuň basdyrylyp suwarylmagy netijesinde, topragyň duzy ýuwulýar. Şonuň üçin ony täze özleşdirilýän şor ýerlerde ösdürip ýetişdirmek has peýdalydyr. Netijede, şor ýeriň duzy gowy ýuwulýar we ony ekin dolanyşygynda has netijeli ulanyp bolýar. Şor ýerleri şaly ekmek bilen özleşdirmek suwy rejeli peýdalanmaga hem ýardam edýär.

Soňky ýyllarda ýurdumyzyň oba hojalygynda alnyp barylýan özgertmeler şalyçylyk pudagynyň ösüşini täze derejä çykardy. Döwlet tarapyndan ýeňillikli karzlaryň berilmegi, döwrebap tehnikalara, ýokary öndürijilikli tohumlar, täze suwaryş tehnologiýalary bilen daýhanlaryň yzygiderli üpjün edilmegi pudagyň işini ilerletmekde wajyp şertler bolup durýar. Döwlet tarapyndan berilýän ýeňillikler, döredilýän mümkinçilikler has netijeli işlemäge, ýokary hasyl öndürmäge oňaýly şertleri döredýär. Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň tagallalary netijesinde, suw, tohum, dökün meseleleriniň düýpli çözülmegi, pudagyň maddy-enjamlaýyn binýadynyň pugtalandyrylmagy, dünýä meşhur ýokary öndürijilikli oba hojalyk tehnikalarynyň we iş gurallarynyň yzygiderli hem ýeterlik mukdarda satyn alynmagy, oba hojalygyna häzirki zaman ylmynyň öndebaryjy tejribeleriniň we gazanlarynyň giňden ornaşdyrylmagy, çeken zähmeti üçin daýhan bilen hasaplaşygyň öz wagtynda geçirilmegi örän bellärlilidir.

Ýurdumyzda şaly öndürýän döwrebap kärhanalaryň döredilmegi içerkil bazary pugtalandyrdy, eksport mümkinçiliklerini giňelttdi. Häzirki wagtda şalyny arassa ekologik talaplar we täze tehnologiýalar esasynda ekip ýetişdirmekde döwrüň möhüm usullaryndan peýdalanylýar. Damjallaýyn suwaryş, ýokary hasylly görnüşler, ekologik taýdan arassa önümçilik — şalyçylykda netijeli işleriň alnyp barylýandygynyň aýdyň güwäsidir. Netijede, daýhanlaryň zähmeti ýurdumyzyň azyk howpsuzlygyny üpjün edýän uly güýje öwrülýär.

Türkmenistanyň Prezidentiniň degişli kararyna laýyklykda Türkmenistanyň «Daýhanbank» döwlet täjirçilik bankynyň etrap şahamçalary tarapyndan «Türkmengallaönümler» döwlet birleşigi bilen şalyny döwlet satyn alyş nyrhlary boýunça döwlete tabşyrmak barada şertnama baglaşan şaly öndürijilere ekinin 1 gektaryna edilýän harajatlardan ugur alyp, önümi ýerlemekden alnan girdejiniň hasabyna üzmek şertinde şaly hasylyny öndürmekde edilýän hyzmatlaryň we goýberilýän maddy serişdeleriň bahasy boýunça hasaplaşyklary geçirmek hem-de «Türkmengallaönümler» döwlet birleşigine satyn alynýan şalynyň bahasy boýunça şaly öndürijiler bilen hasaplaşyklary geçirmek üçin ýylda Türkmenistanyň Prezidentiniň şaly öndürmek hakyndaky kararyna laýyklykda ýyllyk 2 göterim bilen karz serişdeleri berildi. Şonuň netijesinde, önüm öndürijiler tarapyndan tabşyrylan şaly hasyly üçin, biziň bankymyz tarapyndan önüm öndürijiler bilen gutarnykly hasaplaşyklar öz wagtynda bökdençsiz alnyp barylýdy.

Altyn DURDYÝEWA,
Türkmenistanyň «Daýhanbank» döwlet
täjirçilik bankynyň Ykdysady seljerme we
maliýe müdirliginiň Ykdysady seljerme
we çaklaýs bölüminiň baş hünärmeni

«ÝAŞYL» BANK HYZMATLARY WE OLARYŇ AÝRATYNLYKLARY

Häzirki wagtda ykdysady ulgamlarda durmuş we ekologik ýagdaýlar bilen bagly meseleler aýratyn ähmiýete eýe bolýar. Ykdysady syýasatyň islendik çözgütlerini durmuşa ornaşdyrmak işleriniň durnukly ösüş maksatlarynyň ýerine ýetirilmegi bilen utgaşyklykda alnyp barylýan maksada laýyk bolup durýar. Bu ugurda esasy wezipeleriniň biri hökmünde pul serişdelerini netijeli paýlamak işi kesgitlenen maliýe ulgamy wajyp orny eýeleýär. Banklar we bank däl karz-maliýe institutlary ekologik we durmuş taslamalary maliýeleşdirmek üçin iri maýa goýum mümkinçiliklerine eýedir. Ýaşyl maliýeleşdirmekligiň banklar we maliýe kompaniýalar üçin täze iş ugry hökmünde çykyş edýänligini nazara almak bilen häzirki wagtda bu ugurda ýeke-täk kadalaryň, düzgünleriň we gözükdirijileriň kabul edilmek tapgyrynda duranlygyny bellemelidir.

Häzirki döwürde bank ulgamy hem «ýaşyl ykdysadyýete» ekologik ähmiýetli taslamalar üçin maliýe potensialy bolan hojalygy ýöretmegiň netijeli ugry hökmünde ünsi güýçlendirýär. Işiniň netijesi hökmünde «tebigatdaky uglerod aýlanyşynyň täsirini» kadalaşdyrmak üçin daşky gurşawa aýawly garamagyň nusgasy hökmünde, milli banklar tarapyndan öz iş edaralarynyň ekologik ýagdaýyna uly üns berlip başlanýar.

Bank ulgamynda ösdürilýän ekologik ugurlara aşakdakylar degişlidir:

1. Tebigaty goramak bilen bagly taslamalary maliýeleşdirmek. Bank ulgamy dürli ykdysady agentleriň arasynda araçy wezipesini ýetirýär. Tebigaty goramak bilen bagly taslamalary goldamak bilen banklar ykdysady ösüş we adamyň ýaşaýyş gurşawynyň goragynyň arasyndaky deňagramlylygy saklaýarlar. Şol sebäpli, jogapkärçilikli müşderilere aýratyn ähmiýet bermek bilen maliýe araçylary sanly tehnologiýalary döretmäge mynasyp goşandyny goşýarlar.

2. «Ýaşyl» bank önümleri. Täjirçilik banklar işewür-hyzmatdaşlary bilen bilelikde «ýaşyl» kartly maksatnamalary işe goýberijiler bolup çykyş edýärler. Tebigaty goramagyň gaznalary bilen bilelikde alyp barýan iş ugry banklara öz abraýyny artdyrmaga, durmuş ähmiýetli taslamalara banklary çekmäge mümkinçilik berýär. Mysal hökmünde affinity-kartlarynyň banklar tarapyndan emissiýa edilmegini görkezmek bolar. Bu kartlar boýunça amallar geçirilende bank göterimleriň bir bölegini haýyr-sahawat gaznalaryna geçirýärler.

Ýaşyl bankingi ösdürmegiň aşakdaky ugurlaryny görkezmek bolýar:

1. Korporativ karzlaşdyrma ulgamyna durmuş-ekologik ýörelgelerini girizmek. Ösen ýurtlarda bank karzlaşdyrmasy ekologik ähmiýetli taslamalary maliýeleşdirmegiň giňden ýaýran görnüşi bolup durýar.

2. «Ekologik» gymmatly kagyzlaryň bazaryndaky amallar. Tebigaty goramak bilen bagly çäreleri maliýeleşdirmegiň beýleki çeşmesi hökmünde «ekologik» gymmatly kagyzlary (green and climate bonds) dolanyşyga goýbermeklik çykyş edýär. Bu gymmatly kagyzlary çykar-makdan alnan serişdeler (resurslar) tebigy betbagtçylyklaryň netijelerini aradan aýyrmaga we resurslary tygşytlajy taslamalary maliýeleşdirmäge gönükdirilýär.

3. «Ýaşyl» kart önümleri. Tehnologik innowasiýalar «ýaşyl» kart önümleriniň döremegine itergi berdi. Mysal üçin, «Alandsbanken» fin banky daşky gurşawy goramaga öz goşandyny goşmak maksady bilen dünýäde «The Baltic Sea Card» atly ilkinji ekologik töleg kartyny dolanyşyga çykarýar. Adaty töleg kartlaryndan tapawutlylykda, bu kartlar ekologik taýdan arassa bolup, olaryň çig malynyň düzüminde mekgejöwen bolup, topraga aralaşanda aňsatlyk bilen we zyýansyz garylýar.

Ýaşyl bankingiň gurallaryna internet we onlaýn-bank ýaly sanlaşdyrma ulgamyndaky

önümleri hem degişli etmek bolar. Menzilara bank hyzmatlaryndan peýdalanmak arkaly kagyz resminama dolanyşygy azalýar. Müşderiler bank edaralaryna barmazdan hyzmatlardan peýdalanýarlar, munuň netijesinde atmosfera kömürturşy gazynyň goýberilmegi peselýär.

Ýaşyl maliýeleşdirmegiň gurallarynyň hatarynda ýaşyl karzlaşdyrma aýratyn orny eýeleýär. Mysal üçin ýaşyl ipoteka kesgitli ekologik standartlara laýyk gelyän jaýy karzlaşdyrmaga berilýär. Şeýle görnüşli karzlar energiýany tygşytly peýdalanmagy göz önünde tutýan täze jaýy satyn almaga/gurmaga berlip bilinýär. Karz alyjy serişdeleri ýaşayş jaýynyň ekologik derejesini ýokarlandyrmak maksady bilen jaýyň durkuny täzelemäge gönükdirip bilýär. Ýewropada maliýeleşdirmegiň şeýle görnüşiniň ösmegine «Energy efficient mortgages initiative» (Energetiki netijeli ipotekanyň Inisiatiwasy) ýardam edýär. Ýaşyl karzlaşdyrma ugurlary oba hojalygynda, senagat we hyzmatlar ulgamynda hem giňden peýdalanylýar.

Ýaşyl maliýeleşdirmegiň giňden ýaýran gurallarynyň biri bolup ekologik ýaşyl obligasiýalar çykyş edýär. Bu gymmatly kagyzlar dolanyşyga çykarylanda kupon girdeji, bahasy, dolanyşyk-daky möhleti ýaly häsiýetnamalaryndan başga-da taslamanyň ekologik bahalandyrmasy hem hasaba alynýar. Şeýle obligasiýalary ilkinji bolup 2007-nji ýylda Ýewropanyň maýa goýum banky dolanyşyga goýberýär. Soňra ekologik obligasiýalary emitentleri bolup täjirçilik we täjirçilik däl kompaniýalar, döwletler, halkara guramalar çykyş edip başlaýar. Şeýle obligasiýalary dolanyşyga goýbermegi bir ülnä getirmek maksady bilen 2009-njy ýylda «Climate Bond Initiative» guramasy döredilýär. Bu obligasiýalaryň başdaky goýberilişi howanyň üýtgemegi bilen bagly taslamalary maliýeleşdirmäge gönükdirilip, soňra dürli görnüşli ekologik taslamalary hem sanawa goşulýar. Häzirki wagtda ýaşyl obligasiýalaryň bazary çalt depginde ösýär. Ýaşyl obligasiýalary maliýeleşdirmegiň ugurlary hökmünde ulag, oba we tokaý hojalygy, gurluşyk we senagat, zyňyndylary gaýtadan işlemek we gözegçilik, suw resurslary ýaly ugurlary görkezmek bolýar. Ýaşyl obligasiýalar banklar, pensiýa gaznalary, maýa goýum kompaniýalary ýaly maýa goýujylaryň arasynda uly gyzyklanma döredýän, töwekgelçiligi pes maliýe guraly hasaplanýar. Bu obligasiýalaryň artykmaçlyklary adaty bergi gurallary bilen deňeşdirilende olaryň işjeň ösdürilmegine ýardam edýär. Maýa goýmagyň has netijeli ugurlary hökmünde energiýanyň alternatiw çeşmelerini ösdürmäge, pes uglerodly ulag, energonetijelilik ýaly ugurlara gönükdirilen taslamalary aýratyn görkezmek bolýar.

Ýaşyl maliýeleşdirmegiň ikinji guraly hökmünde ýaşyl maýa goýum hasaplary we ýaşyl maýa goýum bukjalary çykyş edýär. Häzirki döwürde bu ugur ýaşyl maliýeleşdirmegiň täze ugry hökmünde döwletler tarapyndan düýpli öwrenilýär.

Korporatiw ulgamda durnukly taslamalara ýöriteleşen birnäçe maýa goýum kompaniýalary hereket edýär. EarthFolio amerikan platformasy maýa goýujylara durmuş, dolandyryş we ekologik ugurly bukjalary döretmegi teklipl edýär. OpenInvest korporasiýasy jogapkarçilikli maýa goýmak çygrynda işi alyp barýar. Open Invest-de işlemek üçin maýa goýuja broker hasabyny açyp, maýa goýmagyň ugurlaryny (daşky gurşawy goramak we ş.m) görkezmek bilen hasaba serişdeleri geçirmek ýeterlikdir. Maýa goýum bukjasyny emele getirmeklik we ony dolandyrmaklyk bilen platformanyň hödürleýän tehniki mümkinçilikleri arkaly maliýe maslahatçylary meşgullanýarlar.

Banklar we beýleki maliýe institutlar tarapyndan ýaşyl maliýeleşdirmegiň gurallarynyň ulanylmagy üçin dürli reýtingler, indeksler, netijeliligiň görkezijileri peýdalanylýar. Olar taslamalaryň durnuklylygyň ýörelgelerine laýyklygyna baha bermäge, ekologik töwekgelçilikleriniň derejesini kesgitlemäge, şeýle hem ýaşyl maliýeleşdirmekde banklaryň işini seljermäge mümkinçilik berýär.

2009-njy ýylda durnukly ekologik ykdysady ösüşi üpjün etmek maksady bolan dürli banklary birleşdirýän Global bank alýansy (The Global Alliance for Banking on Values — GABV) döredilýär. Häzirki wagtda GABV düzüminde dünýäniň 60-dan gowrak maliýe-bank edaralary hereket edýär.

«Ýaşyl» (ekologik) banklaryň hödürleýän hyzmatlary adaty täjirçilik banklaryň hyzmatlaryndan aýdyňlyk we ekologik ýörelgelerini berjaý etmek bilen ýerine ýetirilýänligi boýunça tapawutlanýar. «Ýaşyl» banklar serişdeleri diňe durmuş we ekologik talaplaryna laýyk gelýän geleşiklere gönükdirýärler. Maýa goýujlaryň öz serişdelerini gözegçilikde saklamak mümkinçiligi bolar ýaly ekologik banklar doly açyklyk we aýdyňlyk şertlerinde işleýärler. Dikeldilýän energetika, ekologik tokaý hojalygy ýaly ugurlara «ýaşyl» banklar serişdeleri ýerleşdirýärler. Ekologik banklar diňe bir «ýaşyl» maliýeleşdirmegi amala aşyrmak bilen çäklenmän, öz müşderilerine ekologik taslamalary karzlaşdyrmakda has amatly şertleri teklipl edýärler.

«Ýaşyl» banklar ösen döwletleriň köpüsinde «ýaşyl» energetika ulgamynda taslamalary maliýeleşdirýärler. ABŞ-nyň New York «Green Bank» banky uly möçberde ekologik taslamalary we energiýany tygşytlaýan taslamalary maliýeleşdirdi. Connecticut Green Bank banky ekologik häsiýetli hususy kompaniýalaryň we ylmy-barlag gaznalaryň maliýeleşdirilmegini üpjün edýär. Şeýle «ýaşyl» banklar soňky ýyllarda Beýik Britaniýada, Ýaponiýada we Awstraliýada döredildi.

Ýaşyl maliýeleşdirmegiň ulgamynda esasy standartlaryň biri hem ekwatoryň ýörelgeleridir. Bu ýörelgeler taslama maliýeleşdirmesinde we karzlaşdyrmasynda ekologik we durmuş töwekgelçiliklerini dolandyrmak boýunça maslahatlaryň toplumyndan ybaratdyr. Olar taslama maliýeleşdirmesi üçin taslama-maksatly korporativ karzlar üçin peýdalanylyp bilinýär. Häzirki wagtda 37 sany ýurtdan 116 sany maliýe institutlary bu ýörelgeleri öz işinde peýdalanýarlar. Ekwatoryň ýörelgelerini girizen bank we maliýe guramalar taslamalary maliýeleşdirenlerinde olaryň derejelerini kesgitlemelidir. Taslamalaryň üç esasy derejesi bar:

A dereje – ekologik we durmuş taýdan ýokary töwekgelçilikli taslamalar we/ýa-da düzedip bilinmeýän netijesi bolan taslamalar.

B dereje – çäklendirilen ekologik we durmuş töwekgelçilikli taslamalar we/ýa-da netijesini düzetmek mümkinçiligi bolan taslamalar.

C dereje – durmuş we ekologik taýdan pes töwekgelçilikli taslamalar we ýaramaz netijesi pes bolan ýa-da ýaramaz netijelere getirmeýän taslamalar.

Ýörelgeler halkara başlangyç bolup, iri maliýe institutlarynda gyzyklanma döredýär. Olary peýdalanmagyň çygry bolup iri taslamalar çykyş edýär.

Şeýlelikde dünýä tejribesinde ýaşyl maliýeleşdirmegiň gurallaryna, «ýaşyl» banklara bolan gyzyklanmalaryň artýandygyny bellemek bolýar. Ykdysadyýeti sanlaşdyrmak ulgamyndaky işjeň prosesleriň şertlerinde maglumat önümleri bilen bilelikde «ýaşyl» banklaryň adaty gurallary utgaşykly ösdürilýär. «Ýaşyl» taslamalary durmuşa geçirmekde banklaryň ornuň ýokarlandyrylmagy, milli derejede «ýaşyl» banklaryň döredilmegi tebigaty goramak we ýaşaýyş durmuş şertleri gowulandyrmak maksady bilen ilatyň we telekeçileriň serişdelerini netijeli peýdalanmak arkaly ýurtlaryň durnukly ekologik we ykdysady ösüşi üpjün etmäge, ilatyň maliýe we ekologik sowatlyygyny düýpli ýokarlandyrmaga ýardam berer.

BANKLARYŇ GÖTERIM SYÝASATYNYŇ AÝRATYNLYKLARY

Karz göterimi - bu wagtlaýyn karzyna berlen gymmatyň özboluşly bahasydyr. Göterim sözi latynça «pro centum» sözünden gelip çykyp, ony türkmen diline terjime edilende «ýüzden bir bölek» diýmekligi aňladýar. Karzyň göteriminiň emele gelmegi eýeçilik gatnaşyklary bilen kesgitlenen haryt-pul gatnaşyklarynyň netijesidir. Haçanda aýratyn emläk eýesi başga birine kesgitlenen gymmaty öndürjilikli ulanmak üçin wagtlaýyn beren ýagdaýynda, karz göterimi ýüze çykýar. Bu gymmat haryt häsiýetlerine eýedir. Onuň isleg ödeýiş gymmaty peýda getirmekden ybaratdyr, ol bir tarapdan öndürjiniň girdejisini, beýleki tarapdan bolsa karz berijiniň (göterim görnüşinde) girdejisini emele getirýär.

Täjirçilik banklary islendik beýleki karz guramasy ýaly, karzyna öňi bilen özüniň hususy serişdelerini ýerleşdirmän, daşyndan çekilen serişdeleri ýerleşdirýär. Bankyň alýan girdejisi «töwekgelçilik birleşigi» we karz bahalandyrmasyň araçylyk işiniň öwezini dolmaklyk bolup durýar. Banklaryň aktiwleri boýunça töwekgelçilik borçnamalarynyň ýerine ýetirilmeýänligi goýumçylaryň passiw amallary boýunça töwekgelçilik borçnamalarynyň ýerine ýetirilmeýänliginden ýokarydyr. Şeýlelik bilen, bank karzlar boýunça tölenilmeýän tölegleriň töwekgelçiligini öz üstüne alýar. Mundan başga-da, goýumçylar serişdelerini banka geçirenlerinde, göterim derejesiniň has pes derejesine ýol berýärler. Bu ýagdaý goýumçylary, müşderileri gözlemekden we olaryň karz ukyplylygyna baha bermekden boşadýar.

Passiw amallary boýunça bank karzynyň derejesi umumy sebäplerden başga-da:

- çekilýän serişdeleriň möhletine we möçberine;
- täjirçilik bankynyň ygtybarlylygyna;
- müşderi bilen özara gatnaşygyň berkligine baglydyr.

Bankara pul bazarynda göterimiň derejesi düzgün bolşy ýaly, depozit göteriminiň kadasyndan (möçberinden) ýokary bolýar. Sebäbi karz berijiniň çykdajylary we bähbitleri göz önünde tutulýar.

Bankyň aktiw amallary boýunça göterim derejesini kesgitlemegiň esasy faktorlaryna:

- karz maýalarynyň özüne düşýän gymmaty;
- karz alyjynyň karza ukyplylygy;
- karzyň maksady;
- üpjünçiligiň häsiýeti;
- berilýän karzyň möhleti we möçberi degişlidir.

Banklaryň aktiw we passiw amallary boýunça göterim derejeleriniň aratapawudynda marža düşüňjesi emele gelýär. Bank işinde müşderiler tarapyndan özleriniň erkin pul serişdelerini goýumlara (depozitlere) goýup, göterim görnüşinde girdeji almaga, banklarda bolsa, şol serişdeleri karzlara ýerleşdirip, marža görnüşinde girdeji gazanmaga gyzyklanma döreýär. Marža sözi frasuzça «Marge», ýagny türkmen diline terjime edilende «tapawut», «artykmaçlyk» diýmekligi aňladyp, bu adalgany adaty söwda, birža, ätiyaçlandyрма we bank işlerinde giňden ulanylýar.

Banklarda göterim maržasy diýlip, täjirçilik banklarynyň göterim girdejileri bilen çykdajylary boýunça alnan we tölenen göterimleriň arasyndaky tapawuda aýdylýar. Göterim maržasy çekilen we satyn alnan serişdeler boýunça edilýän çykdajylaryň (şol sanda, beýleki çykdajylaryň) öwezini dolmaklygy hem-de goşmaça girdeji almaklygy üpjün etmelidir. Karzlara kesgitlenilýän göterimleriň derejelerini her bir täjirçilik banky özleriniňi içerki syýasatlaryna görä özbaşdak (Türkmenistanyň Prezidentiniň kararlary esasynda merkezleşdirilen serişdeleriň hasabyna berilýän karzlardan başgalary boýunça) kesgitleýärler.

Karz göteriminiň iň ýokary çägi bazar şertleri bilen kesgitlenilýär. Göterimiň iň pes derejesi bolsa, bankyň serişdeleri çekmeklikde we karz guramasynyň işini üpjün etmeklikde emele gelýän harajatlar bilen kesgitlenilýär.

Her bir anyk geleşikde göterimiň kadasy hasaplanylýanda täjirçilik banky:

- göterim hakynyň binýatlyk derejesini;
- karz geleşiginiň şertlerini hasaba almak bilen, töwekgelçilik goşulmasyny göz önünde tutýar.

Göterim hakynyň binýady (Gbin) karz goýumlarynyň özüne düşýän gymmatyndan we karz amallarynyň peýdalylyk derejesinden ugur almak bilen kesgitlenilýär:

$$G_{bin} = O1 + Mh + Pd \quad (1)$$

Bu ýerde,

O1 - meýilleşdirilýän döwürde ähli karz serişdelerinin hakyky ortaça bahasy;

Mh - meýilleşdirilýän harajatlaryň möçberi;

Pd - pes derejeli töwekgelçilikli karz amallarynyň meýilleşdirilýän peýdalylyk derejesi.

Karz serişdeleriniň hakyky ortaça bahasy (O1) orta arifmetik ululygy kesgitlemegiň formulasy boýunça hasaplanylýar we serişdeleriň aýratyn görnüşiniň bahasyndan hem-de onuň bank tarapyndan jemlenen serişdeleriň umumy bahasynda tutýan böleginden (udel agramyndan) ugur alynýar.

Serişdeleriň aýratyn görnüşleriniň hakyky ortaça bahasy olaryň nominal bazar bahasy we Türkmenistanyň Merkezi bankynda deponirlenýän hökmany ätiýaçlyklaryň kadasynyň düzgünleşdirmesi esasynda kesgitlenilýär:

$$Ob = Gd \cdot 100\% \quad (2)$$

1-hökmany ätiýaçlyk kadasy

Bu ýerde,

Ob - bankyň çekýän möhletli depozitleriniň ortaça hakyky bahasy;

Gd - depozit göteriminiň ortaça bazar derejesi.

Karzlaryň ýokarlandyrylan göterimleri töletdirmek esasynda alynýar, emma möhletli geçen göterimlere goşmaça göterim tölegini almaga ýurtda hereket edýän kanunçylyga laýyklykda rugsat berilmeýär.

Karzlaryň möhletleri boýunça göterim derejeleri kesgitlenende şu aşakdaky görnüşleri tapawutlandyrylýar:

1. Möhletli;
2. Möhletli uzaldylan (prolongirlenen);
3. Möhletli geçen.

Möhletli karzyň göterimi baglaşylan karz şertnamasy boýunça karzlara ilki başdaky kesgitlenen göterimiň derejesi bolup durýar.

Müşderileriň karzlaşdyrylýan döwründe dürli faktorlaryň täsiri bilen karz alýan müşderilerde karzlaryň öz wagtynda doly ýa-da bölekleyin yzyna gaýtarmaga mümkinçiliginiň bolmazlygy (meselem, algylaryny öz wagtynda alyp bilmezligi we ş.m.) bank işinde adaty ýagdaý bolup durýar. Şeýle ýagdaýlarda karz alyjyda emele gelen ýagdaýdan çykalga tapmak üçin karz beren banka ýapylmadyk karzyň möhletini belli bir wagta çenli uzaltmak zerurlygy ýüze çykýar. Şunda, eger-de müşderiniň karzyň ýapylmazlygyna sebäp bolýan ýagdaýlar müşderi tarapyndan esaslanylan we bank tarapyndan ony oňlanan ýagdaýynda, möhletli karzlaryň göterim derejesini ýokarlandyrmak şerti bilen bank müşderiniň karzynyň möhletini uzaldyp biler.

Möhletli geçen karzlaryň, karz alýan müşderi tarapyndan karz şertnamasynyň şertiniň bozulmagyna degişli bolup, bu ýagdaýda karzlaryň möhletinde yzyna gaýtarylmadyk möçberine bank tara-

SELJERIŞ MAKALARY

pyndan karzyň galyndy möçberine aňrybaş göterim derejesi ulanylýar.

Banklarynyň göterim syýasatynda möhletli goýumlara çekilen serişdeler üçin kesgitlenileniýän göterimleriň derejesini, her bir goýumyň görnüşi boýunça aýry-aýrylykda seljerlip, onuň esasy ugurlary şu aşakdaky görkezilenlerden ybaratdyr:

- täjirçilik banklarynyň ähli serişdeleriniň ortaça nominal bahasynyň gymmatyny hem-de umumy daşyndan çekilen serişdelerde, olaryň her bir görnüşi boýunça aýratynlykda goýumlaryň göterimleriniň dinamikasyny seljermek;

- serişdeleriň hakyky gymmatyny hasaplamak;

- banklaryň umumy çykdaýjylarynyň düzüminde çekilen serişdeler boýunça harajatlaryň paýyny seljermek;

- bankyň serişdeleriniň gymmatlamagyna täsir edýän sebäpleri ýüze çykarmak we beýlekiler.

Karz edaralarynda berilýän karzlara göterimleriň hasaplanylmagyny, Türkmenistanyň Merkezi bankynyň düzgünnamalaryna laýyklykda kadalaşdyrylyp, ony şu aşakdaky görkezilen formula boýunça hasaplap bolar:

$$G_k = K_j : \dot{Y}_{gs} \times (K_g : 100) \times K_{ug} (3)$$

Bu ýerde,

K_j - karzyň jemi;

$\dot{Y}_{gs}$ - göterim hasaplanylýan ýyldaky senenama günün sany;

K_g - karzyň göterim derejesi;

K_{ug} - karzyň ulanylan günü.

Bazar ykdysadyýeti şertlerinde karz edaralar tarapyndan müşderilere berilýän karzlar boýunça göterimleri tölemeginiň şertlerini, müşderileriň isleglerine görä kesgitlemeklige aýratyn ähmiýet berilmelidir. Häzirki döwürde ýurduň karz edaralarynda berilýän karzlar boýunça göterimleriň tölenilmegini ýönekeý usulda amala aşyrylmagy adaty ýagdaýa öwrüldi. Bu usulda göterimleriň tölenilmegi, hyzmat edilýän müşderileriň isleglerini kanagatlandyrmaga doly derejede ýeterlik däl. Şu nukdaýnazardan, karzlaryň (aýratyn-da sarp ediş we ipoteka karzlar boýunça) göterimleriň tölenilmegini, dünýä banklarynyň iş tejribesinde giňden ulanylýan annuitet usulyny ýurduň karz edaralarynda ornaşdyrylsa, karz alýan müşderileriň maşgala býujetini meýilleşdirmäge we olary netijeli peýdalanmaga mümkinçilik berer.

Hökmany ätiýaçlyk gaznasyna geçirilýän serişdeleriň çeşmeleriniň hem hakyky orta bahasy hem ýokarda bellenilişi ýaly kesgitlenilýär.

Töwekgelçilik üçin goşulmalar aşakdaky ölçegler esasynda tapawutlandyrylýar:

- karz alyjynyň karza ukyplylygy;

- karz üpjünçiliginiň barlygy;

- karzyň möhleti;

- müşderiniň bank bilen özara gatnaşygynyň berkligi.

Bankyň aktiw amallary boýunça göterimiň girdejilerini emele getirmekte çekilen serişdelere bolan tölegleriň bank çykdaýjylarynda tutýan ornuny hasaba almaklyk göterim maržasyny (M/h hakyky) kesgitlemegiň möhümdigini ýüze çykarýar. Göterim maržasy (M_h) bankyň aktiw we passiw amallary boýunça ortaça haklarynyň arasyndaky tapawudydyr:

$$M_h = A_a - P_a \quad (4)$$

Bu ýerde,

A_a - bankyň aktiw amallary;

P_a - bankyň passiw amallary.

Göterim maržasynyň möçberine, esasan, karz goýumlarynyň we olaryň çeşmeleriniň ululygy,

düzümi, tölegleriň möhletleri, ulanylýan göterim haklarynyň häsiýeti, olaryň hereketi täsir edýär.

Ýurdumyzda karzlaşdyrmagyň hereket edýän Düzgünnamasyna laýyklykda göterim haklarynyň berk bellenilen görnüşini ulanylýar. Ol karz geleşiginiň ahyryna çenli gaýtadan seredilmeýär. Ýöne, bazar mehanizmini döretmek ýolunda Günbatar döwletleriniň tejribesini göz önünde tutmazlyk mümkin däl. Ol ýurtlarda şol bir wagtda göterim haklarynyň toplumu hereket edýär, olar köplenç ýagdaýlarda bazar konýunkturasyna baglylykda gaýtadan seredilýär we oňa laýyk getirilýär.

Bu şertlerde göterim töleglerini düzgünleşdirmegiň tizligine we haklarynyň täze derejesine geçmeklik bilen baglylykda ähli aktiwleri we passiwleri 4 topara bölmeklik kabul edilendir:

1. Bazar şertleriniň üýtgemegi bilen göterim haklarynyň haýal etmän gaýtadan seredilýän aktiwleri we passiwleri.

2. Üç aýyň dowamynda doly düzgünleşdirmek.

3. Üç aýdan ýokary bolan ýagdaýda aktiwler we passiwler boýunça göterim haklaryna gaýtadan seretmek.

4. Doly meýilleşdirilýän göterim hakly aktiwler we passiwler.

Ýokarda görkezilen ýagdaýlaryň özara täsiri, 1-nji we 2-nji topardaky aktiwleri, (1+2) bazar-daky ýagdaýy göz önünde tutup, şolar yaly passiwler bilen deňeşdirmeli.

Göterim haklarynyň ýokarlanýan döwründe bank üçin aşakdaky gatnaşyk has amatlydyr:

$$\frac{A(1+2)}{P(1+2)} > 1 \quad (5)$$

$$P(1+2)$$

ýagny üýtgeýän göterim hakly aktiwleriň sany şonuň ýaly passiwleriň sanyndan uludyr. Şonuň bilen baglylykda, aktiw we passiw amallaryň haklarynyň aratapawudy artýar, göterim maržasy ösýär. Onuň tersine, göterimiň bazar derejesiniň pese gaçan ýagdaýynda mümkin boldugyça aşakdaky gatnaşygy ulanmaly:

$$\frac{A(1+2)}{P(1+2)} < 1 \quad (6)$$

$$P(1+2)$$

we aktiwleri passiwleriň hasabyna berk bellenilen göterim haklary bilen berkitmeli.

Karz amallaryndan gelýän girdejileri netijeli dolandyrmak üçin göterim maržasynyň in pes derejesi kesgitlenilýär we seljerilýär. Ol alnan ýygymlar we beýleki girdejiler bilen üsti ýapylmadyk harajatlaryň emele gelen ululygyny häsiýetlendirýär we aşakdaky formula bilen kesgitlenilýär:

$$M_{min} = \frac{Bh - Gg}{Abb} \cdot 100\% \quad (7)$$

$$Abb$$

Bu ýerde,

M_{min} -minimal göterim maržasy;

Bh -bank işini üpjün etmekligiň harajatlary (hasaplanylýan göterimiň jeminden başga ähli harajatlar);

Gg -karz edarasynyň gaýry girdejileri (bankyň aktiw amallaryndan gelýän başga girdejileri);

Abb -goýlan serişdeleriň girdeji getirýän bankyň balansynyň aktiwi.

Ýokarda görkezilen çemeleşmeler täjirçilik banklarynyň aktiw we passiw amallary boýunça göterim syýasaty geçirilende ulanylýar.

TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNÝŇ ÖSÜŞ MEÝILLERI

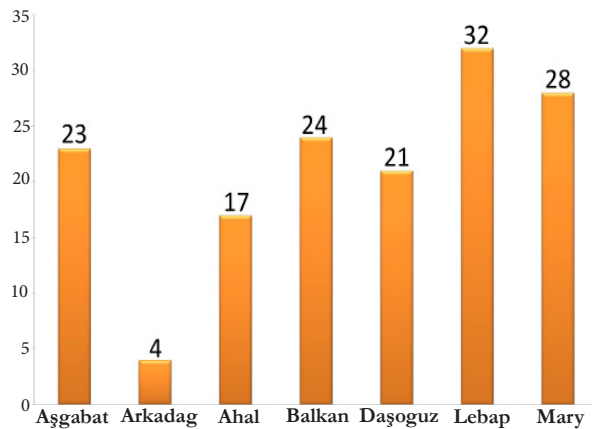
Тенденции развития банковской системы Туркменистана

Development trends of the banking system of Turkmenistan

2026-njy ýylyň 1-nji ýanwar ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň şahamçalarynyň sany barada maglumat

Сведения о количестве филиалов кредитных учреждений
Туркменистана по состоянию на 1 января 2026 года

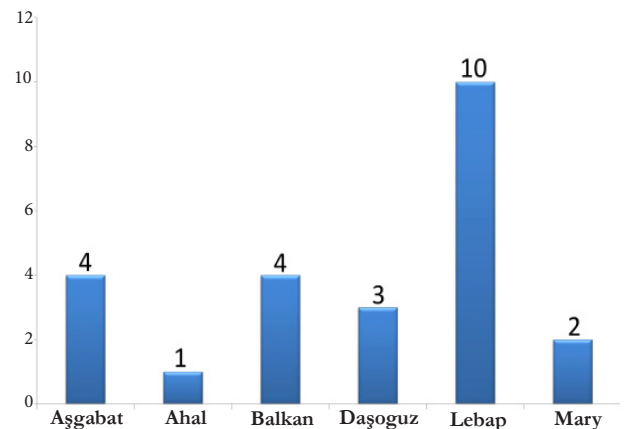
Information on the number of branches of the credit institutions
of Turkmenistan as of January 1, 2026

2026-njy ýylyň 1-nji ýanwar ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň bank gulluklarynyň sany barada maglumat

Сведения о количестве агентств кредитных учреждений
Туркменистана по состоянию на 1 января 2026 года

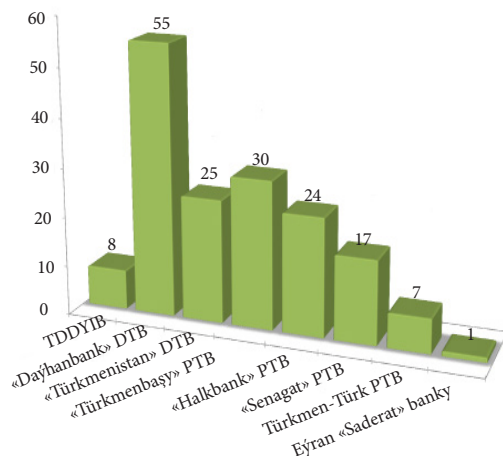
Information on the number of agencies of the credit institutions
of Turkmenistan as of January 1, 2026

2026-njy ýylyň 1-nji ýanwar ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralary boýunça daşary ýurt puluny alyş-çalyş nokatlarynyň sany

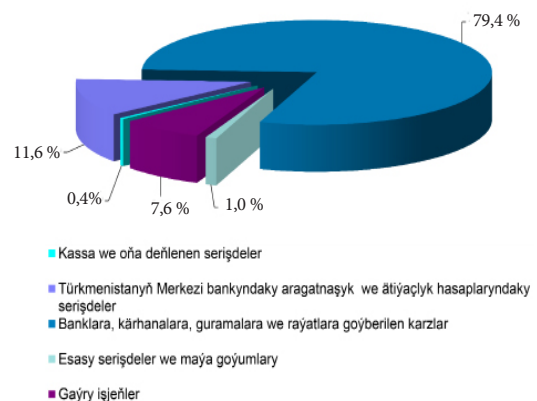
Количество обменных пунктов иностранной
валюты по кредитным учреждениям Туркменистана
на 1 января 2026 года

Number of the exchange bureaus of the credit institutions of
Turkmenistan as of January 1, 2026

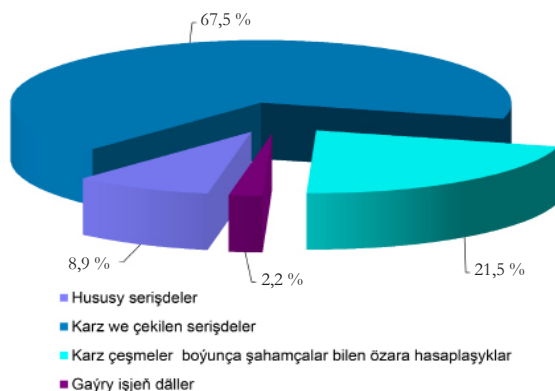
Karz edaralaryň işjeňleriniň düzümi, (%-de)

Структура активов кредитных учреждений, (в %)
Structure of assets of the credit institutions (in %)

Karz edaralaryň işjeň dälleriniň düzümi, (%-de)

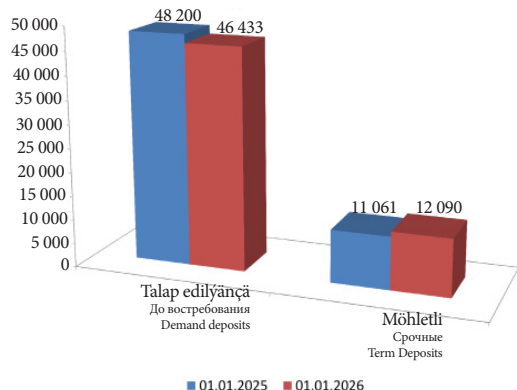
Структура пассивов кредитных учреждений, (в %)
Structure of liabilities of the credit institutions(in %)

Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasapларыndaky serişdeleriniň möhleti boýunça bölünişi (mln manatda)

Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения по срокам их размещения (в млн манат)

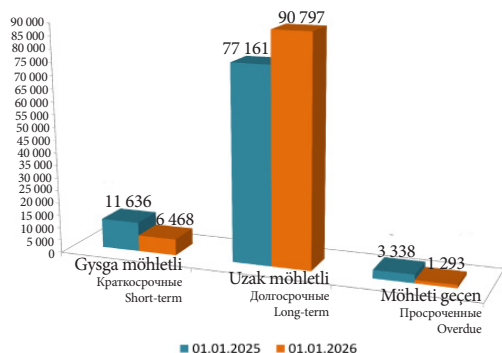
Funds on the settlement, current, deposit accounts of the enterprises, organizations and households by the terms of placement (in mln. manat)

Karz edaralaryň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylarynyň möhleti boýunça bölünişi (mln manatda)

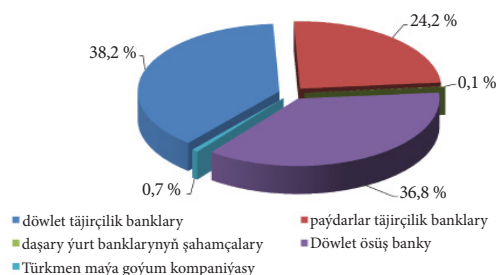
Распределение остатков кредитов кредитных учреждений, предоставленных в национальной валюте предприятиям, организациям и населению по срокам их размещения (в млн манат)

Distribution of balances of credits with the credit institutions provided to the enterprises, organizations and households by the terms of placement (in mln. manat)

2026-njy ýylyň ýylyň 1-nji ýanwar ýagdaýyna karz edaralarynyň esaslyk maýalarynyň möçberi barada maglumat

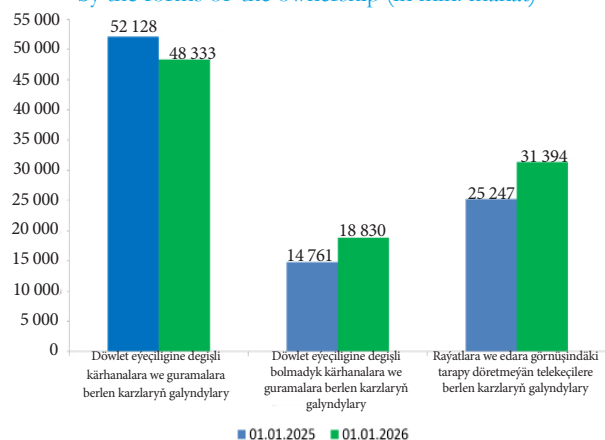
Величина уставного фонда кредитных учреждений по состоянию на 1 января 2026 года
Authorized capital size as of 1 January 2026

Karz edaralaryň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylarynyň eýeçiligi boýunça bölünişi (mln manatda)

Распределение остатков кредитов кредитных учреждений, предоставленных в национальной валюте предприятиям, организациям и населению по формам их собственности (в млн манат)

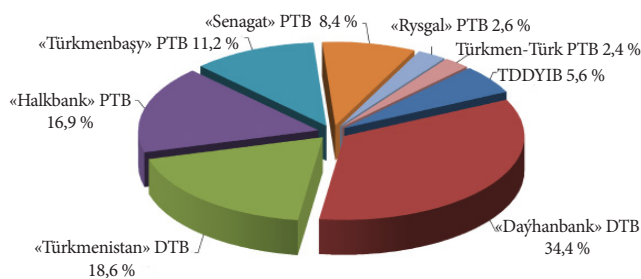
Undrawn credit amounts in national currency of the credits issued to the enterprises, organizations and households, by the forms of the ownership (in mln. manat)

2026-njy ýylyň 1-nji ýanwar ýagdaýyna Türkmenistanyň bank kart ulgamynda hasaba alnan bank kartlary boýunça maglumat (görkezijiler tegeleklenip alyndy)

Сведения о зарегистрированных в банковской карточной системе Туркменистана банковских картах по состоянию на 1 января 2026 года (указатели округлены)

Information on the bank cards registered in the bank system of Turkmenistan as of 1 January 2026 (rounded-off)

Türkmenistanyň karz edaralarynyň işjeňliginiň esasy görkezijileri
Основные показатели деятельности кредитных учреждений Туркменистана
Key performance indicators of credit institutions in Turkmenistan

GÖRKEZIJILER ПОКАЗАТЕЛИ/INDICATORS	ölçeg birliği ед. измер. measure unit	01.01.2025	01.01.2026	01.01.2026 01.01.2025-e, %-de
1. Bellige alnan karz edaralary Зарегистрированные кредитные учреждения Registered credit institutions	sany количество number	11	11	100,0
şol sanda/в том числе/ including:				
- döwlet täjirçilik - государственно-коммерческие - state-commercial	sany количество number	3	3	100,0
- paýdarlar täjirçilik - акционерно-коммерческие - joint-stock commercial	sany количество number	5	5	100,0
- daşary ýurt banklarynyň şahamçalary - филиалы иностранных банков - branches of foreign banks	sany количество number	1	1	100,0
- Döwlet ösüş banky - Государственный банк развития - State Development bank	sany количество number	1	1	100,0
- «Türkmen maýa goýum kompaniýasy» - «Туркменская инвестиционная компания» - «Turkmen investment company»	sany количество number	1	1	100,0
2. Karz edaralaryň şahamçalarynyň sany Количество филиалов кредитных учреждений Number of branches of credit institutions	sany количество number	149	149	100,0
3. Karz edaralarynda hyzmat edilyän müşderilere açylan hasaplaryň sany Количество счетов открытых клиентом обслуживаемых кредитными учреждениями Number of accounts opened by clients serviced by credit institutions	sany количество number	7 675 485	8 457 205	110,2
4. Karz edaralaryň işgärleriniň sany Численность работников кредитных учреждений Number of employees of credit institutions	sany количество number	8 408,50	8 507,50	101,2
5. Karz edaralaryň hakyky toplan esaslyk maýasynyň möçberi Фактически сформированный уставный фонд кредитных учреждений Actually formed authorized capital of credit institutions	mIn manat млн манат mIn manat	7 432,33	7 743,11	104,2
6. Türkmenistanyň Merkezi bankynda açylan karz edaralarynyň aragatnaşyk hasaplaryndaky galyndylary (milli pulda) Остаток на корреспондентских счетах кредитных учреждений в Центральном банке Туркменистана (в нац. валюте) Balances on correspondent accounts of credit institutions in the Central Bank of Turkmenistan (in national currency)	mIn manat млн манат mIn manat	16 997,27	15 255,59	89,8
7. Türkmenistanyň karz edaralarynyň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylary Остаток кредитов кредитных учреждений Туркменистана в национальной валюте, предоставленные предприятиям, организациям, населению The balance of credits of credit institutions of Turkmenistan in national currency, provided to enterprises, organizations, and the population	mIn manat млн манат mIn manat	92 135,71	98 556,69	107,0
8. Karz edaralarynda kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasaplaryndaky serişdeleri (milli pulda) Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения в кредитных учреждениях (в нац. валюте) Funds at settlement, current accounts and deposits of enterprises, organizations and individuals in credit institutions (in national currency)	mIn manat млн манат mIn manat	40 178,70	38 461,00	95,7

Ylmy-önümçilik geňeşinde taýýarlanyldy
Подготовлено Научно-производственным советом / Prepared by the Research Council

2026-njy ýylyň 1-nji ýanwar ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň şahamçalarynyň sany barada maglumat

Сведения о количестве филиалов кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 января 2026 г.

Information on the number of branches of credit institutions of Turkmenistan as of January 1, 2026

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Şahamçalaryň sany Количество филиалов Number of branches	Aşgabat Ашхабад Ashgabat	Arkadag Аркадаг Arkadag	Ahal Ахал Ahal	Balkan Балкан Balkan	Daşoguz Дашогуз Dashoguz	Lebap Лебап Lebap	Mary Мары Mary
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк/ State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan	3	2			1			
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк» / SCBT «Dayhanbank»	52	1	1	8	7	10	13	12
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» / SCBT «Turkmenistan»	22	7	1	3	4	1	3	3
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» / JSCBT «Turkmenbashi»	22	4		1	4	3	6	4
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк» / JSCBT «Halkbank»	32	7	1	4	3	4	7	6
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат» / JSCBT «Senagat»	14	2	1	1	4	2	2	2
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал» / JSCB «Rysgal»	4				1	1	1	1
Jemi / Bcero / Total	149	23	4	17	24	21	32	28

2026-njy ýylyň 1-nji ýanwar ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň bank gulluklarynyň sany barada maglumat

Сведения о количестве агентств кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 января 2026 г.

Information on the number of credit institutions agencies of Turkmenistan as of January 1, 2026

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Gulluklaryň sany Количество агентств Number of agencies	Aşgabat Ашхабад Ashgabat	Ahal Ахал Ahal	Balkan Балкан Balkan	Daşoguz Дашогуз Dashoguz	Lebap Лебап Lebap	Mary Мары Mary
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк/ State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan	1			1			
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк» / SCBT «Dayhanbank»	7			1	1	4	1
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» / SCBT «Turkmenistan»	1	1					
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» / JSCBT «Turkmenbashi»	1	1					
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк» / JSCBT «Halkbank»	6		1	1		4	
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат» / JSCBT «Senagat»	1				1		
Türkmen-Türk PTB Туркмено-Турецкий АКБ/ Turkmen-Turk JSCB	7	2		1	1	2	1
Jemi / Bcero / Total	24	4	1	4	3	10	2

2026-njy ýylyň 1-nji ýanwar ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň esasylyk maýalarynyň möçberi barada maglumat

Информация об уставном фонде кредитных учреждений по состоянию на 1 января 2026 г.

Information on the authorized capital of credit institutions as of January 1, 2026

mñň manat / тыс. манат / thousand manat

Bellige alnan karz edaralar we beýlekiler Зарегистрированные кредитные учреждения и другие Registered credit institutions and others	Esaslyk maýalarynyň möçberi Размер уставного фонда Size of the authorized capital	Esaslyk maýalaryň umumy möçberinden düşýän paýy, % Уд. вес к итогу, % / Share to total, %
döwlet täjirçilik banklary государственно-коммерческие банки/state-commercial banks	2 955 753,9	38,2
paýdarlar täjirçilik banklary акционерно-коммерческие банки/joint-stock commercial banks	1 876 786,1	24,2
daşary ýurt banklarynyň şahamçalary филиалы иностранных банков/branches foreign banks	4 571,0	0,1
Döwlet ösüş banky Государственный банк развития/State Development Bank	2 850 000,0	36,8
Türkmen maýa goýum kompaniýasy Туркменская инвестиционная компания/Turkmen investment company	56 000,0	0,7
Jemi / Bcero / Total	7 743 110,9	100,0

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanlydy

Подготовлено департаментом Банковского надзора/ Prepared by Banking Supervision Department

**2025-nji ýylyň dekabry aýynda TMB-niň karz
auksionynda yglan edilen göterim derejeleri**

Объявленные процентные ставки на кредитном аукционе ЦБТ
в декабре 2025 года

Interest rates declared at the credit auction of CBT in December, 2025

Karzlyryň möhleti сроки предоставления кредитов Terms of credits	Göterim derejesi, (%) Процентная ставка, (%) Interest rate, (%)
1 ýyldan artyk bolmadyk möhlete до 1 года Up to 1 year	5,0 %

**2025-nji ýylyň dekabry aýynda TMB-niň goýum amallary
auksionynda yglan edilen göterim derejeleri**

Объявленные процентные ставки на депозитном аукционе ЦБТ
в декабре 2025 года

Interest rates declared at the deposit auction of CBT in December, 2025

Goýumlaryň möhleti сроки привлечения депозитов Terms of deposits	Göterim derejesi, (%) Процентная ставка, (%) Interest rate, (%)
1 aý 1 месяц / 1 month	3,0 %
2 aý 2 месяц / 2 month	3,5 %
3 aý 3 месяца / 3 month	4,0 %

Karz amallary müdirliğinde taýýarlanylady
Подготовлено департаментом Кредитных операций
Prepared by the Credit Operations Department

Türkmenistanyň Merkezi bankynyň gaýtadan maliýeleşdiriş göterim derejesi

Ставка рефинансирования Центрального банка Туркменистана

Refinance rate of the Central Bank of Turkmenistan

Hereket eden döwri Период действия Period of validity	Göterimiň derejesi,% Процентная ставка,% Interest rate,%	Esas Основание / Authorizing document
08.07.1997 - 05.08.1998	35	TMB-niň 08.07.1997 ý. senesinden 125 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N125 от 08.07.1997 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.125 of 08.07.1997
06.08.1998 - 02.08.1999	30	TMB-niň 06.08.1998 ý. senesinden 196 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N196 от 06.08.1998 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.196 of 06.08.1998
03.08.1999 - 11.02.2000	27	TMB-niň 03.08.1999 ý. senesinden 212 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N212 от 03.08.1999 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.212 of 03.08.1999
12.02.2000 - 24.05.2000	25	TMB-niň 11.02.2000 ý. senesinden 39 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N39 от 11.02.2000 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.39 of 11.02.2000
25.05.2000 - 01.01.2001	20	TMB-niň 25.05.2000 ý. senesinden 161 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N161 от 25.05.2000 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 161 of 25.05.2000
02.01.2001 - 09.12.2001	15	TMB-niň 02.01.2001 ý. senesinden 1 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N1 от 02.01.2001 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 1 of 02.01.2001
10.12.2001 - 01.03.2003	12	TMB-niň 07.12.2001 ý. senesinden 304 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N304 от 07.12.2001 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 304 of 07.12.2001
01.03.2003 - 01.06.2004	10	TMB-niň 23.01.2003 ý. senesinden 1 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ № 1 от 23.01.2003 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 1 of 23.01.2003
01.06.2004	5	TMB-niň 25.05.2004 ý. senesinden 133 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ № 133 от 25.05.2004 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 133 of 25.05.2004

Makroykdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliğinde taýýarlanylady
Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики
Prepared by the Department of Macroeconomic Analysis and Financial Policy

Karz edaralarynyň Türkmenistanyň Merkezi bankyna hökmany ätiýaçlyklaryna geçirmeli möçberleri
Нормативы отчислений кредитных учреждений в обязательные резервы Центрального банка Туркменистана
Standards for deductions of credit institutions to the required reserves with the Central Bank of Turkmenistan

Bellenilen senesi Утвержденная дата Confirmed date	Hökmany ätiýaçlyklaryň derejesi Уровень обязательных резервов Required Reserves Level	Bellikler Примечания / Notes
19.01.2001	5%	- edara görnüşli taraplardan manatdaky we daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным средствам в национальной и иностранной валюте юридических лиц - for term deposits, accounts in national and foreign currency of legal entities
	25%	- edara görnüşli taraplardan manatdaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным средствам в национальной валюте юридических лиц - for other funds in national currency of legal entities
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным средствам в иностранной валюте юридических лиц - for other funds in foreign currency of legal entities
20.07.2006	3%	- edara görnüşindäki taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	20%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency
03.04.2009	3%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	15%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency
17.02.2011	3%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	10%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency
11.02.2015	5%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	12%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	6%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	9%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency

Karz amallary müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Кредитных операций
Prepared by the Credit Operations Department

Londonyň gymmat bahaly metallar bazarynyň assosiasiýasy (LBMA) tarapyndan irdenki söwdada bellenen nyrhy boýunça 2025-nji ýylyň dekabry aýyndaky gymmat bahaly metallaryň 1 (bir) unsiýasynyň türkmen manadyna bolan gatnaşyklarynyň sanawy

Перечень цен драгоценных металлов за 1 (одну) унцию по результатам утренних торгов Лондонской Ассоциации рынков драгоценных металлов (LBMA) по отношению к туркменскому манату, действительных в декабре 2025 года

List of prices of precious metals per 1 (one) ounce based on the results of morning trading of the London Bullion Market Association (LBMA) in relation to the Turkmen manat, valid in December 2025

manat /манат/ manat

	Altyn / Золото/ Gold	Kümüş / Серебро/ Silver	Platina / Платина/ Platinum	Palladiý / Палладий/ Palladium
01.12.2025	14 889,3500	201,2150	5 869,5000	5 134,5000
02.12.2025	14 649,9500	201,0400	5 652,5000	4 977,0000
03.12.2025	14 703,1500	204,2775	5 761,0000	5 099,5000
04.12.2025	14 698,2500	201,4775	5 771,5000	5 078,5000
05.12.2025	14 784,1750	203,3675	5 796,0000	5 131,0000
08.12.2025	14 714,5250	204,3125	5 803,0000	5 162,5000
09.12.2025	14 716,9750	205,2050	5 768,0000	5 155,5000
10.12.2025	14 669,9000	213,6225	5 848,5000	5 246,5000
11.12.2025	14 747,4250	217,4025	5 855,5000	5 183,5000
12.12.2025	15 118,2500	225,7850	6 002,5000	5 313,0000
15.12.2025	15 181,2500	223,5450	6 195,0000	5 334,0000
16.12.2025	14 966,8750	220,4300	6 321,0000	5 495,0000
17.12.2025	15 101,9750	230,8075	6 755,0000	5 726,0000
18.12.2025	15 125,6000	232,0325	6 688,5000	5 862,5000
19.12.2025	15 146,4250	230,2475	6 762,0000	5 967,5000
22.12.2025	15 421,3500	242,2700	7 206,5000	6 174,0000
23.12.2025	15 686,4750	244,0900	7 623,0000	6 310,5000
24.12.2025	15 682,8000	252,6300	8 032,5000	6 387,5000
29.12.2025	15 602,1250	261,2225	8 060,5000	5 883,5000
30.12.2025	15 363,0750	261,9225	7 560,0000	5 680,5000
31.12.2025	15 077,8250	251,9650	7 094,5000	5 484,5000

Görkezilen gatnaşyklar Türkmenistanyň Merkezi bankynyň olar boýunça gymmat bahaly metallary satyn almak ýa-da satmak borçnamalaryny göz önüne tutmazdan bellenildi.

Цены установлены без обязательств Центрального банка Туркменистана покупать или продавать указанные драгоценные металлы по данным ценам

The prices are set without any obligation on the part of the Central Bank of Turkmenistan to buy or sell the specified precious metals at these prices.

Halkara amallar müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Международных операций
Prepared by the Department of International Operations

Türkmenistanyň karz edaralarynda milli pulda berlen karzlaryň ortaça göterim derejeleri (%)

Средние процентные ставки по кредитам в национальной валюте кредитных учреждений Туркменистана (%)

Average interest rates on credits in national currency of credit institutions of Turkmenistan (%)

	Döwlet täjirçilik banklary Государственные коммерческие банки State commercial banks		Paýdarlar täjirçilik banklary Акционерные коммерческие банки Joint-stock commercial banks		Döwlet ösüş banky Государственный банк развития State Development Bank		Daşary ýurt maýasynyň gatnaşmagyndaky banklar Банки с участием иностранного капитала Banks with foreign capital participation	
	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal Entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals
Noýabr, 2025 Ноябрь, 2025 November, 2025								
Talap edilyänçä До востребования Until demanded								
1 aýa çenli до 1 м-ца / up to 1 month								
1-3 aýa çenli 1-3 м-ца / 1- 3 months				12,00				
3-6 aýa çenli 3-6 м-ца / 3- 6 months				12,00				
6-12 aýa çenli 6-12 м-ца / 6-12 months	7,90	12,00	7,56	10,40				
1 ýyldan ýokary свыше 1 г. More than1 year	6,36	11,26	2,60	10,34	1,00			

Türkmenistanyň karz edaralarynda milli pulda çekilen goýumlaryň ortaça göterim derejeleri (%)

Средние процентные ставки по депозитам в национальной валюте кредитных учреждений Туркменистана (%)

Average interest rates on deposits in national currency of the credit institutions of Turkmenistan (%)

	Döwlet täjirçilik banklary Государственные коммерческие банки State commercial banks		Paýdarlar täjirçilik banklary Акционерные коммерческие банки Joint-stock commercial banks		Döwlet ösüş banky Государственный банк развития State Development Bank		Daşary ýurt maýasynyň gatnaşmagyndaky banklar Банки с участием иностранного капитала Banks with foreign capital participation	
	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal Entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals
Noýabr, 2025 Ноябрь, 2025 November, 2025								
Talap edilyänçä До востребования Demands deposits		3,21		2,09				
1 aýa çenli до 1 м-ца /up to 1 month				10,00				
1-3 aýa çenli 1-3 м-ца / 1- 3 months	1,00	9,12						
3-6 aýa çenli 3-6 м-ца / 3- 6 months		9,00		9,46				
6-12 aýa çenli 6-12 м-ца / 6-12 months	0,27	9,54	5,00	8,16				
1 ýyldan ýokary свыше 1 г. More than1 year		6,02	3,11	6,63				

Makrokdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliginde taýýarlanyldy

Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики

Prepared by the Department of Macroeconomic Analysis and Financial Policy

Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan milli pulda berlen karzlar we olaryň göterim derejeleri

Кредиты в национальной валюте, предоставленные кредитными учреждениями и процентные ставки по ним
Credits in national currency provided by the credit institutions and interest rates on them

Показатели	2025-nji ýylyň noýabr aýynda berlen karzlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем выданных кредитов и средние процентные ставки в ноябре 2025 г. Volume of issued credits and average interest rates in November 2025		2025-nji ýylyň ýanwar - noýabr aýlarynda berlen karzlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем выданных кредитов и средние процентные ставки в январе - ноябре 2025 г. Volume of issued credits and average interest rates in January - November 2025	
	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manat)	Ortaça göterimi (%) Средний процент (%) Average percentage (%)	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manat)	Ortaça göterimi (%) Средний процент (%) Average percentage (%)
Jemi berildi Выдано, всего / Issued, total	5 216,64	2,97	26 964,07	3,86
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	4 434,92	2,10	17 687,82	2,18
raýatlara физическим лицам / individuals	781,72	7,93	9 276,25	7,07
Jemi berlen karzlardan: Из общей суммы кредитов: from the overall amount of credits:				
Gysga möhletli, jemi Краткосрочные, всего	119,08	2,45	6 520,52	1,92
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	118,92	2,44	6 517,84	1,92
raýatlara физическим лицам / individuals	0,16	11,10	2,68	9,81
Uzak möhletli, jemi Долгосрочные, всего Long-term, total	5 097,56	2,99	20 443,56	4,48
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	4 316,00	2,09	11 169,98	2,33
raýatlara физическим лицам / individuals	781,56	7,93	9 273,57	7,07

Karz edaralary tarapyndan milli pulda çekilen goýumlar we olaryň göterim derejeleri

Депозиты в национальной валюте, привлеченные кредитными учреждениями и процентные ставки по ним
Deposits in national currency attracted by credit institutions and interest rates on them

Görkezijiler Показатели Indicators	2025-nji ýylyň noýabr aýynda çekilen goýumlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем привлеченных депозитов и средние процентные ставки в ноябре 2025 г. Volume of attracted deposits and average interest rates in November 2025		2025-nji ýylyň ýanwar - noýabr aýlarynda çekilen goýumlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем привлеченных депозитов и средние процентные ставки в январе - ноябре 2025 г. Volume of attracted deposits and average interest rates in January - November 2025	
	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manats)	Ortaça göterimi (%) средний процент (%) average percentage (%)	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manats)	Ortaça göterimi (%) средний процент (%) average percentage (%)
Jemi çekilen: Привлечено всего: Total attracted:	35 937,82	0,67	320 583,42	0,47
Talap edilyänçä До востребования Demand deposits	35 677,28	0,65	316 218,56	0,46
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	27 767,51		256 632,50	
raýatlara физическим лицам / individuals	7 909,77	2,94	59 586,06	2,42
Möhletli Срочные / Term deposits	260,55	2,91	4 364,86	1,61
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	216,14	1,70	3 694,86	0,24
raýatlara физическим лицам / individuals	44,41	8,80	670,01	9,13

Makroykdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliginde taýýarlanylady

*Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики
Prepared by the Department of Macroeconomic Analysis and Financial Policy*

Türkmenistanyň karz edaralarynyň jemlenen jebislendirilen balansy
Сводный консолидированный баланс кредитных учреждений Туркменистана
Consolidated balance sheet of the credit institutions of Turkmenistan

mňn manat / тыс. манат / thousand manat

	01.01.2025	01.01.2026	01.01.2026 ý. 01.01.2025 ý. %-de
IŞJEŇLER / АКТИВЫ/ ASSETS			
Kassa we oňa deňlenen serişdeler Касса и приравненные к ней средства Cash and cash equivalents	621 043,52	711 223,31	114,52
Türkmenistanyň Merkezi bankyndaky aragatnaşyk we ätiýaçlyk hasaplaryndaky serişdeler Корреспондентские счета в Центральном банке Туркменистана и средства на резервных счетах Correspondent accounts with the Central Bank of Turkmenistan and the funds at reserve accounts	21 882 210,32	19 435 309,40	88,82
Karz edaralara, kärhanalara, guramalara we raýatlara goýberilen karzlar Кредиты, предоставленные кредитным учреждениям, предприятиям, организациям и гражданам Credits granted to credit institutions, enterprises, organizations and individuals	128 215 158,67	133 370 667,22	104,02
Esasy serişdeler we maýa goýumlary Основные средства и инвестиции Fixed assets and investments	1 661 359,82	1 729 171,47	104,08
Gaýry işjeňler Прочие активы Other assets	12 119 247,82	12 791 324,59	105,55
JEMI IŞJEŇLER / ВСЕГО АКТИВОВ / TOTAL ASSETS	164 499 020,15	168 037 695,99	102,15
IŞJEŇ DÄLLER / ПАССИВЫ / LIABILITIES			
Hususy serişdeler Собственные средства Net worth	13 969 294,58	14 987 743,90	107,29
Karz alnan we çekilen serişdeler Привлеченные и заемные средства Attracted and borrowed funds	116 650 247,43	113 347 752,13	97,17
Karz çeşmeler boýunça şahamçalar bilen özara hasaplaşyklar Взаимные расчеты с филиалами по кредитным ресурсам Mutual settlements with branches under the credit resources	30 284 701,87	36 061 200,66	119,07
Gaýry işjeň däller Прочие пассивы / Other liabilities	3 594 776,28	3 640 999,31	101,29
JEMI IŞJEŇ DÄLLER / ВСЕГО ПАССИВОВ / TOTAL LIABILITIES	164 499 020,15	168 037 695,99	102,15

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Банковского надзора/ Prepared by Banking Supervision Department

Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda berlen karzlaryň galyndylary barada maglumat

Информация об остатке задолженостей кредитов предоставленных кредитными учреждениями Туркменистана в национальной валюте

предприятиям, организациям, населению

Information on outstanding debt under the credits issued by the credit institutions of Turkmenistan in national currency to enterprises, organizations, households

mln manat / млн манат/mln manat

Görkezijiler Показатели Indicators	01.01.2025				01.01.2026				
	Jemi karzlar Всего кредитов Total credits	şol sanda / в том числе / including:			Jemi karzlar Всего кредитов Total credits	01.01.2026 ý. 01.01.2025 ý. %-de in %	şol sanda / в том числе / including:		
		Gysga möhletli Краткосрочные Short-term	Uzak möhletli Долгосрочные Long-term	Möhletli geçen Просроченные Overdue credits			Gysga möhletli Краткосрочные Short-term	Uzak möhletli Долгосрочные Long-term	Möhletli geçen Просроченные Overdue credits
Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов предоставленные кредитными учреждениями Туркменистана в национальной валюте, предприятиям, организациям, населению The remainder of credits provided by credit institutions of Turkmenistan in national currency to enterprises, organizations, households	92 135,7	11 636,1	77 161,1	3 338,5	98 556,7	107,0	6 467,6	90 796,5	1 292,6
şol sanda / в том числе /including:									
Döwlet eýeçiligine degişli bolmadyk kärhanalara we guramalara berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов предоставленные предприятиям и организациям негосударственной собственности The remainder of credits provided to enterprises and non-state owned organizations	52 127,8	11 104,1	37 924,7	3 099,0	48 332,9	92,7	6 027,5	41 542,5	762,9
Döwlet eýeçiligine degişli bolmadyk kärhanalara we guramalara berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов предоставленные предприятиям и организациям государственной собственности The remainder of credits provided to enterprises and non-state owned organizations	14 761,1	453,9	14 190,1	117,2	18 830,0	127,6	327,2	18 195,9	306,8
Raýatlara we edara gömüşindäki tarapy döretmeýän telekeçilere berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов физическим лицам и предпринимателям без образования юридического лица The remainder of credits to individuals and entrepreneurs without the legal entity status	25 246,8	78,0	25 046,4	122,3	31 393,8	124,3	112,8	31 058,1	222,9

Карз амаллары müdirliginde taýýarlanýldy
Подготовлено департаментом Кредитных операций/ Prepared by the Credit Operations Department

Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasapларыndaky serişdeleriniň ösüş depgini
Темпы роста средств на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения
Rates of growth of balances on the settlement, current accounts and deposit accounts of the enterprises, organizations and the households

Görkezijiler Показатели Indicators	01.01.2025				01.01.2026			
	Talap ediliýänçä До востребования Demand deposits		Möhletli Срочные Term deposits		Jemi Всего Total		Talap ediliýänçä До востребования Demand deposits	
Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasapларыndaky serişdeleri Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения в кредитных учреждениях Funds on the settlement, current accounts and deposit accounts of the enterprises, organizations and households with the credit institutions	48 200,48	11 061,31	59 261,79	46 432,57	12 089,84	58 522,41	98,8	01.01.2026 ý. 01.01.2025 ý. %-de
şol sanda / в том числе/including:								
Döwlet eýeçiligine degişli kärhanalaryň we guramalaryň hasapларыndaky serişdeler Средства предприятий и организаций государственной собственности Funds of state-owned enterprises and organizations	31 061,26	9 860,34	40 921,60	28 767,80	10 289,70	39 057,51	95,4	
Döwlet eýeçiligine degişli bolmadyk kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasapларыndaky serişdeler Средства предприятий, организаций негосударственной собственности и населения Funds of enterprises, organizations non-state property, of the households	17 139,22	1 200,97	18 340,19	17 664,77	1 800,13	19 464,90	106,1	
şol sanda: raýatларыň we edara görnüşündäki tarapy döretmeýän telekeçileriň hasapларыndaky serişdeler в том числе: Средства физических лиц и предпринимателей без образования юридического лица Funds of individuals and entrepreneurs without the legal entity status	6 408,98	710,41	7 119,38	7 699,46	977,15	8 676,61	121,9	

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanylady
Подготовлено департаментом Банковского надзора/ Prepared by banking Supervision Department

Raýatlaryň Türkmenistanyň karz edaralaryndaky goýumlary
Вклады населения в кредитных учреждениях Туркменистана
Household deposits with the credit institutions of Turkmenistan

mln manat / млн манат/mln manat

	01.01.2025			01.01.2026					
	Goýumlara çekilen serişdeleriň jemi, Funds attracted deposits in total, inc.	Talap ediliýança До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные / Term deposits	Goýumlara çekilen serişdeleriň jemi, Funds attracted deposits in total, inc.	01.01.2026 ý. - 01.01.2025 ý. %-de	Talap ediliýança До востребования Demand deposits	01.01.2026 ý. - 01.01.2025 ý. %-de	Möhletli Срочные / Term deposits	01.01.2026 ý. - 01.01.2025 ý. %-de
Görkezijiler Показатели									
Döwlet täjirçilik banklarynda В государственных коммерческих банках In state-commercial banks	3 135,37	2 763,47	371,90	3 973,31	126,73	3 409,99	123,40	563,32	151,47
Paydarlar täjirçilik banklarynda В акционерно-коммерческих банках In joint-stock commercial banks	1 731,64	1 396,87	334,77	2 075,57	119,86	1 665,78	119,25	409,79	122,41
Daşary ýurt banklarynyň şahamçalarynda В филиалах иностранных банков In branches of foreign banks	0,24	0,24		0,82	344,61	0,82	344,61		
Jemi / Итого / Total	4 867,25	4 160,58	706,67	6 049,71	124,29	5 076,60	122,02	973,11	137,70

Подготовлено департаментом Банковского надзора / Prepared by the Banking Supervision Department
Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanylady

2026-njy ýylyň 1-nji ýanwar ýagdaýyna Türkmenistanyň bank kart ulgamynda hasaba alnan terminallar, bankomatlar hem-de bank kartlary boýunça maglumat

Сведения о зарегистрированных в банковской карточной системе Туркменистана терминалах, банкоматах и банковских картах по состоянию на 1 января 2026 года

Information on the POS, ATMs and bank cards registered in the bank card system of Turkmenistan as of January 1, 2026

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкомат / ATM	Terminallar Терминал / Terminal	Ahal welaýaty Ахальский велаят Ahal welaýat			Aşgabat Ашхабад Aşgabat			Arkadag Аркдаг Arkadag			Balkan welaýaty Балканский велаят Balkan welaýat			Daşoguz welaýaty Дашогузский велаят Daşoguz welaýat			Lebap welaýaty Лепанский велаят Lebap welaýat			Mary welaýaty Мары́йский велаят Mary welaýat		
				Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкомат / ATM	Terminallar Терминал / Terminal	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкомат / ATM	Terminallar Терминал / Terminal	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкомат / ATM	Terminallar Терминал / Terminal	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкомат / ATM	Terminallar Терминал / Terminal	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкомат / ATM	Terminallar Терминал / Terminal	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкомат / ATM	Terminallar Терминал / Terminal	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкомат / ATM	Terminallar Терминал / Terminal
Türkmenistanyň Merkezi banky Центральный банк Туркменистана Central Bank of Turkmenistan	1	4	2	1	1	2							1									1		
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменнешэкономбанк State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan	356 226	55	1 282																					
T. «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дахханбанк» SCBT «Daýhanbank»	2 174 304	1 022	7 146	329 115	180	828	38 427	19	344	1 515	2	10	143 345	89	997	539 109	194	1 715	470 877	263	1 814	651 916	275	1 438
T. «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» SCBT «Türkmenistan»	1 173 748	443	7 415	83 543	40	700	541 101	207	3 100	10 625	5	79	173 325	64	1044	88 928	26	562	127 151	49	1 029	149 075	52	901
T. «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк» JSCBT «Halkbank»	1 068 718	145	5 440	194 927	11	512	256 166	68	1 763	3 168	3	46	42 057	5	508	172 220	9	794	265 466	24	872	134 714	25	945
T. «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбашы» JSCBT «Türkmenbashi»	706 528	354	5 885	10 954	7	121	245 794	91	1 318				151 119	81	921	51 049	35	868	140 753	74	1 337	106 859	66	1 320
T. «Senagat» PTB АКБТ «Сенат» JSCBT «Senagat»	532 289	87	3 732	25 818	6	101	261 519	15	1 497	1 567	2	5	93 527	14	854	38 897	12	533	44 160	18	285	66 801	20	457
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал» JSCB «Rysgal»	165 569	20	3 987				94 028	12	2 141				11 524	2	427	13 220	2	415	21 396	2	400	25 401	2	604
Türkmen-Türk PTB Туркмено-Турецкий АКБ Turkmen-Turk JSCB	149 052	7	1 941				135 595	3	1 354				903		7	2 136	1	84	5 348	2	242	5 070	1	254
Jemi / Jmoro / Total	6 326 435	2 137	36 830	644 357	245	2 325	1 888 504	450	12 344	16 875	12	140	656 153	277	5095	905 559	279	4 998	1 075 151	432	5 990	1 139 836	442	5 938

Bank işlerini awtomatizasiýalaşdyrýş müdirliginde taýýarlanylýdy
Подготовлено департаментом Автоматизации банковских работ / Prepared by the IT Department

01.01.2025 - 01.01.2026 seneleri aralygynda bank kartlary boýunça nagt we nagt däl pul dolanyşygy
Наличный и безналичный денежный оборот по банковским картам на период с 01.01.2025 по 01.01.2026 года
Cash and non-cash money turnover as per bank cards over the period from 01.01.2025 to 01.01.2026

Kart edaraşlaryň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Jemi / Итого/Total						
	Amallaryň sany Количество операций Number of operations	Nagt almak (manat) / Снятие наличных (manat) Cash withdrawal (manat)		Nagt däl hasarlaşyk (manat) / Безналичный расчет (manat) / Cashless payment (manat)			
		Bankomat üsti bilen Через банкомат Via ATM	Terminal üsti bilen Через терминал Via POS terminal	Bankomat üsti bilen Через банкомат Via ATM	Terminal üsti bilen Через терминал Via POS terminal	Internet-bank ulgamy arkaly Через систему «Интернет-банк» Via «Internet-banking»	Mobil-bank ulgamy arkaly Через систему «Мобильный-банк» Via «Mobile-banking»
Türkmenistanyň Merkezi banky Центральный банк Туркменистана Central Bank of Turkmenistan	32 193 079	21 697 130	8 115 760	2 380 189			
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменнешэкономбанк State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan	1 256 615 324	507 732 130			715 057 674	2 997 157	25 120 339
Türkmenistanyň «Daňhanbank» DTB ГКБТ «Даханбанк» / SCBT «Dayhanbank»	19 143 276 525	11 365 370 615	502 532 506	280 293 737	6 560 083 431	1 038 341	236 705 150
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» SCBT «Turkmenistan»	10 829 620 431	7 648 051 015	82 401 694	84 417 363	2 966 130 001	4 231 837	1 956 401
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» JSCBT «Turkmenbashi»	6 247 272 485	3 476 600 540	582 879	62 959 999	2 701 742 266	65 117	1 474 193
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк» / JSCBT «Halkbank»	7 918 797 433	3 216 014 365	14 926 767	78 385 741	2 031 786 492	96 048	2 533 212 571
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенатат» / JSCBT «Senagat»	2 895 514 586	1 243 633 975	8 381 078	37 199 297	1 491 228 764	141 685	110 957 961
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал» / JSCB «Rysgal»	2 918 709 481	597 210 370	3 175 110	4 356 430	2 238 196 960	980 253	69 064 124
Türkmen-Türk PTB Туркмено-турецкий АКБ Turkmen-Turk JSCB	958 545 032	72 865 025	2 088 620	346 267	882 724 985	3 551	412 569
Jemi / Итого / Total	52 200 544 377	28 149 175 165	622 204 414	550 339 024	19 586 950 572	9 553 988	2 978 903 308
							255 734 939

Bank işlerini awtomatizasiýalaşdyrys müdirliğinde taýýarlanýldy
Подготовлено департаментом Автоматизации банковских работ/ Prepared by the IT Department